

Consiliul Superior al Magistraturii
Judecătoria Chișinău
(Sediul Centru)
Republica Moldova, mun. Chișinău,
bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, 162
MD-2004, Tel./fax (+373 22) 27-27-40
e-mail: jcc@justice.md

The Supreme Council of Magistrates
Chișinău District Court
(Centru Office)
Republic of Moldova, Chișinău city,
Ștefan cel Mare și Sfânt 162 avenue
MD-2004, tel. number/fax (+373 22) 27-27-40
e-mail: jcc@justice.md

Dosarul nr. 3-3169/2023

Curtea Constituțională

Mun. Chișinău, str. Al. Lăpușeanu, nr. 28.

Judecătoria Chișinău, sediul Centru, vă expediază în adresa DVS, cererea privind sesizarea Curții Constituționale, în cauza la cererea de chemare în judecată depusă de Axenti Valeriu, cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate, sesizarea Curții Constituționale și verificarea constituționalității prevederilor art. 90 alin.(2) lit. a) Codul muncii, în cauza civilă în procedura contenciosului administrativ la cererea de chemare în judecată depusă de Axenti Valeriu către Inspectoratul de Stat al Muncii cu privire la anularea actului administrativ individual defavorabil și restabilirea la locul de muncă, -

Anexe : cererea privind sesizarea Curții Constituționale
copia încheierii nr. 3-3169/2023 din 27 iunie 2024.

Asistent Judiciar:

Adelina Țușca

Nr. de contact 068278863.

44. 06.24/84 30

178

Judecătoria Chișinău, sediul Centru
Instanța de contencios administrativ
Judecător Victor Sîrbu
Dosar nr.3-3169/2023
mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare. 162

Reclamant :

CERERE (în temeiul art.12¹ CPC al RM)

de ridicare a excepției de neconstituționalitate a articolului 90 alin..(2) lit. a) din Codul muncii,
în redacția Legii nr.243 din 28 iulie 2022

I. Obiectul excepției de neconstituționalitate

LEGE Nr. 243
din 28-07-2022
pentru modificarea unor acte normative

Publicat : 26-08-2022 în Monitorul Oficial Nr. 267-273 art. 562

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Art. I. – Codul muncii al Republicii Moldova nr. 154/2003 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr. 159–162, art.648), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

17. La articolul 90 alineatul (2), litera a) va avea următorul cuprins:

„a) plata obligatorie a unei despăgubiri pentru întreaga perioadă de absență forțată de la muncă într-o mărime care nu va depăși 12 salarii medii lunare ale salariatului în cazul transferului sau al eliberării nelegitime din serviciu;”.

1. Această cerere este formulată de titularul Axenti Valeriu și care are calitatea de reclamant în cauza civilă (dosar nr.3-3169/2023 pendintă la Judecătoria Chișinău, sediul Centru instanța de contencios administrativ, judecător Victor Sîrbu) la cererea de chemare în judecată către autoritatea publică pârâtă Inspectoratul de Stat al Muncii, în anularea în tot a actelor administrative individuale defavorabile, reintegrarea în funcție în legătură cu privarea ilegală și abuzivă de dreptul constituțional la muncă și de mijloacele materiale necesare vieții și încasarea plăților salariale în legătură cu absența forțată de la serviciu, conform art. 90 alin.(2) lit.a) Codul muncii.
2. Excepția de neconstituționalitate se referă la limitarea cuantumului despăgubirii în partea încasării salariului pentru întreaga perioadă de absență forțată de la locul de muncă la „12 salarii medii lunare ale salariatului”.
3. Constituționalitatea prevederilor în cauză, *sub aspectele invocate mai sus*, a făcut obiectul sesizărilor nr. 93g/2023 și nr.171g/2013 la Curtea Constituțională.
4. Astfel, potrivit Deciziei Curții Constituționale nr.151 din 7 noiembrie 2023, Dosarul nr. 93g/2023, Curtea Constituțională a decis:
 1. *Se declară inadmisibile* sesizările privind excepțiile de neconstituționalitate a articolului 90 alin. (2) lit. a) din Codul muncii, în redacția Legii nr.243 din 28 iulie 2022, ridicată de dl avocat Igor Șcheau, în interesle dlui Dumitru Babciński și ale dnei Victoria Nicolaescu, părți în dosarele nr.2-166/2022 și nr.2-636/2022, pendinte la Judecătoria Cimișlia, sediul Leova, și, respectiv, la Judecătoria Cahul, sediul central.

Pct. 20. Curtea a stabilit în jurisprudența sa, între condițiile de admisibilitate a sesizării privind excepția de neconstituționalitate, faptul că prevederile contestate trebuie să fie aplicabile la soluționarea cauzei (a se vedea HCC nr.2 din 9 februarie 2016, punctul 1 din dispozitiv). Curtea va analiza aplicabilitatea prevederii contestate la soluționarea cauzei în fața instanței de drept comun.

Pct. 21. Curtea observă că excepțiile de neconstituționalitate au fost ridicate în două cauze care au ca obiect anularea actelor de concediere și plata despăgubirilor pentru eliberarea nelegitimă din funcție de către angajatori. Curtea reține că actele de concediere contestate de autorul sesizărilor în instanța de judecată au fost emise până la intrarea în vigoare a noilor prevederi ale articolului 90 alin.(2) lit.a) din Codul muncii, în redactarea Legii nr. 243 din 28 iulie 2022. De asemenea, acțiunile în instanța de judecată au fost formulate până la intrarea în vigoare a normei contestate. Faptul că prevederile contestate au fost adoptate și au intrat în vigoare în perioada examinării litigiilor principale nu conduce la concluzia că acestea le-ar fi aplicabile. Mai mult, Curtea reține că Legea nr.243 din 28 iulie 2022 nu a prevăzut în dispozițiile sale tranzitorii o excepție de la regula aplicării legii în timp. Așadar, Curtea conchide că dispozițiile contestate nu sunt aplicabile în prezenta cauză.

Pct. 22. Prin urmare, Curtea constată că sesizările în cauză nu întrunesc condițiile de admisibilitate și nu pot fi acceptate pentru examinare în fond.

5. **În drept**, Curtea Constituțională în sensul prevederilor articolelor 134 și 135 din Constituție, nu a exercitat controlul de constituționalitate a articolului 90 alin. (2) lit.a) din Codul Muncii, în redacția Legii nr.243 din 28 iulie 2022 și respectiv, nu s-a expus prin hotărâre motivată pe acest subiect de o importanță generală într-un stat de drept și democratic la potejarea efectivă a drepturilor legitime ale cetățenilor săi.
6. **În concret și cu titlu de consecință**, autorul excepției de neconstituționalitate, reține că o hotărâre motivată a Curții Constituționale privind constituționalitatea articolului 90 alin. (2) lit.a) din Codul Muncii, în redacția Legii nr.243 din 28 iulie 2022 nu se atestă în jurisdicția înaltei Curți.
7. Potrivit pct.1 din HCC nr.2 din 9 februarie 2016, instanța de judecată **este obligată să sesizeze** **Constituțională**;
 - excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată în fața instanței de judecată de către oricare dintre părți sau reprezentantul acesteia, precum și de către instanța de judecată din oficiu;
 - sesizarea privind controlul constituționalității unor norme ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze se prezintă direct Curții Constituționale de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, curților de apel și judecătoriilor, pe rolul cărora se află cauza;
 - judecătorul ordinar nu se pronunță asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:
 - (1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție;
 - (2) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică faptul că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;
 - (3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; (4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate. 2.
8. **La caz**, reclamantul în cauza civilă (dosar nr.3-3169/2023 pendintă la Judecătoria Chișinău, sediul Centru instanța de contencios administrativ, judecător Victor Sîrbu) la cererea de chemare în judecată către autoritatea publică pârâtă Inspectoratul de Stat al Muncii, în anularea în tot a actelor administrative individuale defavorabile, reintegrarea în funcție în legătură cu privarea ilegală și abuzivă de dreptul constituțional la muncă și de mijloacele materiale necesare vieții și încasarea plăților salariale în legătură cu absența forțată de la serviciu, conform art. 90 alin.(2) lit.a) Codul muncii, **nu este privat de dreptul său legitim pentru a utiliza instrumentele legale la revndicarea dreptului constitutional la muncă, și respectiv, a cere în instanța de judecată ridicarea excepției de neconstituționalitate a normei de drept citate supra**, iar Decizia Curții Constituționale nr.151 din 7 noiembrie 2023 nu poate servi temei și un impediment de ordin juridic pentru neacceptarea în procedura Curții Constituționale a prezentei cereri, în situația în care, actul administrativ individual defavorabil - Ordinul Inspectoratului de Stat al Muncii nr.54-p din 20 februarie 2023 cu privire la încetarea raporturilor de serviciu public cu titularul Axenti Valeriu, a fost emis după întrarea

în vigoare a Legii nr.243 din 28 iulie 2022. (Publicat : 26-08-2022 în Monitorul Oficial Nr. 267-273 art. 562).

9. **Cu titlu de consecință**, autorul excepției de neconstituționalitate reține că, în eventualitatea unui refuz din partea instanței de judecată de a admite cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate a articolului 90 alin. (2) lit.a) din Codul Muncii, în redacția Legii nr.243 din 28 iulie 2022, **ar fi contrară dispozițiilor** art.art. 1, 2, 7, 8, 10, 17 Declarația Universală a Drepturilor Omului, art.art. 6, 13, 14 Convenția Europeană Pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, prevederilor Pactului internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale din 16.12.1966 de la New-York, prevederilor Pactului internațional cu privire la drepturile civile și politice din 16.12.1966 de la New-York, ratificate prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr.217-XII din 28.07.1990, prevederilor art.art.8, 15, 16, 20, 26, 52, 53, 54, 55 Constituția Republicii Moldova, orice persoană are dreptul la satisfacția efectivă din partea instanțelor judiciare naționale competente împotriva actelor care, violează drepturile fundamentale ce-i sînt recunoscute prin constituție sau lege **și ar îngrădi accesul liber la justiție, iar normele de drept naționale și internaționale în vigoare citate supra, și-ar pierde eficiența și ar deveni iluzorii.**
10. În sensul art.6 alin. (1) CEDO noțiunea de proces echitabil impune ca instanțele de judecată să nu-și motiveze sumar hotărârea sa, ci să examineze efectiv problemele esențiale care-i sunt supuse aprecierii și să nu se mulțumească de a proba pur și simplu concluziile uneia dintre părți.

II. **Circumstanțele litigiului examinat de către instanța de judecată.**

1. În temeiul Ordinului Inspectoratului de Stat al Muncii nr.113-p din 10 noiembrie 2020 eu, Axenti Valeriu, învingător al concursului de ocupare a funcției publice vacante, am fost numit în funcția de specialist principal în cadrul Serviciului juridic, începând cu 10 noiembrie 2020.
2. La data de 17 ianuarie 2023, Ministerul Muncii și Protecției Sociale a demarat în cadrul Inspectoratului de Stat al Muncii autoritate administrativă subordonată, o amplă „reformă de personal” definită generic „fortificarea mandatului instituției publice și purificarea personalului sub pretextul luptei cu corupția, lipsă de integritate și profesionalism”.
3. **La caz**, „reforma de personal” în cadrul Inspectoratului de Stat al Muncii a fost realizată pe responsabilitatea următoarelor persoane:
 - Doamna Corina Ajder, secretar de stat la Ministerul Muncii și Protecției Sociale, autor la elaborarea și emiterea Hotărârii Guvernului nr.725 din 26.10.2022 pentru modificarea Hotărârii Guvernului nr.788/2013 cu privire la organizarea și funcționarea Inspectoratului de Stat al Muncii.
 - Domnul Alexandru Iacub, Director Inspectoratul de Stat al Muncii în perioada 11 ianuarie - 13 februarie 2023, în prezent secretar general la Ministerul Muncii și Protecției Sociale.

- Domnul Vadim Juravski, Director interimar Inspectoratul de Stat al Muncii în perioada 14 februarie - 20 februarie 2023, în prezent consultant principal Serviciul protecția secretului de stat și integritate Ministerul Muncii și Protecției Sociale.
 - Domnul Ion Diavor, Director adjunct Inspectoratul de Stat al Muncii, în prezent Președintele raionului Nisporeni.
4. Autorul excepției de neconstituționalitate consemnează că, la momentul inițierii „*reformei de personal*” în cadrul Inspectoratului de Stat al Muncii” la implementarea Hotărârii Guvernului nr.725/2022 pentru modificarea Hotărârii Guvernului nr.788/2013 „Cu privire la organizarea și funcționarea Inspectoratului de Stat al Muncii” precum și aprobarea statului de personal nr.218 din 13 decembrie 2022, în Statul de personal al Inspectoratului de Stat al Muncii aprobat și avizat de Secretarul General al Guvernului, în cadrul Inspectoratului de Stat al Muncii erau înscrise 81 de unități de personal și erau oficial angajate 81 de persoane.
 5. Potrivit Hotărârii Guvernului nr.725 din 26.10.2022 pentru modificarea Hotărârii Guvernului nr.788/2013 cu privire la organizarea și funcționarea Inspectoratului de Stat al Muncii, în cadrul Inspectoratului de Stat al Muncii a fost stabilit un număr total de 84 de unități de personal.
 6. În consecință, pentru suplinirea deplină a statului de personal în cadrul Inspectoratului de Stat al Muncii era necesar să fi angajate în condițiile legii 3 (trei) persoane și nu se impunea reducere de personal.
 7. Potrivit ordinului Inspectoratului de Stat al Muncii nr.03-a din 17 ianuarie 2023 cu privire la preavizare eu, Axenti Valeriu, specialist principal în carul Serviciului juridic (funcție publică de execuție), am fost preavizat despre eliberarea din funcție în legătură cu implementarea Hotărârii Guvernului nr.725/2022 pentru modificarea Hotărârii Guvernului nr.788/2013 „Cu privire la organizarea și funcționarea Inspectoratului de Stat al Muncii” precum și aprobarea statului de personal nr.218 din 13 decembrie 2022.
 8. La caz, „*reformă de personal*” în cadrul Inspectoratului de Stat al Muncii a avut loc prin desfășurarea interviurilor de către reprezentantul Ministerului Muncii și Protecției Sociale și directorul Inspectoratului (detașat temporar de minister) cu fiecare angajat în parte al subdiviziunilor structurale, rezultând cu oferta de a mai activa în funcția deținută sau fără nici o ofertă, chiar dacă funcția acestora nu s-a redus (n-a fost lichidată).
 9. La data semnării preavizului angajatorul / entitatea publică Inspectoratul de Stat al Muncii la realizarea prevederilor Hotărârii Guvernului nr.725 din 26.10.2022 pentru modificarea Hotărârii Guvernului nr.788/2013 cu privire la organizarea și funcționarea Inspectoratului de Stat al Muncii, mi-a propus funcția de șef Serviciul juridic.

183

10. Prin declarația semnată la data de 17 ianuarie 2023 eu, Axenti Valeriu, am acceptat funcția publică propusă de șef Serviciul juridic în cadrul Inspectoratului de Stat al Muncii.
11. Instantaneu, după semnarea declarației de accept a funcției publice de șef Serviciul juridic în cadrul Inspectoratului de Stat al Muncii, Doamna Corina Ajder, secretar de stat la Ministerul Muncii și Protecției Sociale mi-a comunicat că ministerul nu are nici o obiecție la profesionalismul și activitatea administrativă desfășurată de mine în cadrul Inspectoratului de Stat al Muncii și totodată, mi-a reproșat că trebuie să-mi schimb radical abordările profesional administrative.
12. Întrebând-o la ce se referă, dânsa mi-a comunicat că pe acest aspect vom avea o discuție separată la minister.
13. Potrivit Ordinului Inspectoratului de Stat al Muncii nr.54-p din 20 februarie 2023 cu privire la încetarea raporturilor de serviciu, eu Axenti Valeriu, am fost eliberat din funcția de specialist principal, (fpe), Serviciul juridic, în legătură cu lichidarea funcției publice, ca urmare a intrării în vigoare a statului de personal nr.218 din 13 decembrie 2023 și refuzul scris de numire prin promovare în funcția de șef, (fpc), Serviciul juridic, din data de 20 februarie 2023.
14. La caz, prin cererea prealabilă nr.1948 din 20 octombrie 2023, înregistrată la Inspectoratul de Stat al Muncii am cerut emitentului rezolvarea în drept a următoarelor probleme după cum succed:
 - Examinarea în criteriul de legalitate și admiterea în tot a cererii prealabile.
 - A recunoaște Notificarea de renunț a titularului Axenti Valeriu la funcția propusă de șef Serviciul juridic în cadrul Inspectoratului de Stat al Muncii către Domnul Alexandru Iacub, Director Inspectoratul de Stat al Muncii, expediată la data de 08 februarie 2023 ora 09.41 din poșta electronică e-mail: ism.serviciuljuridic@im.gov.md către poșta electronică e-mail: alexandru.iacub@social.gov.md ca fiind viciată din cauza intimidărilor, acuzei de sabotaj a reformei instituționale, constrângere în drepturile legitime personale, amenințării cu răspunderea disciplinară în caz de nesupunere, ingerință în activitatea administrativă a Inspectoratului de Stat al Muncii din partea Ministerului Muncii și Protecției Sociale și, respectiv, eliberată contrar voinței liber exprimată.
 - Anularea în tot a actului administrativ individual defavorabil - Ordinului Inspectoratului de Stat al Muncii nr.54-p din 20 februarie 2023 cu privire la încetarea raporturilor de serviciu ale titularului Axenti Valeriu, ca fiind vădit ilegal în fond și lovit de nulitate absolută, fiind emis de entitatea publică prin abuz de drept la exercitarea competențelor.
 - Să fie repus titularul Axenti Valeriu în dreptul constituțional la muncă în cadrul Inspectoratului de Stat al Muncii, în funcția de șef Serviciul juridic, funcție acceptată prin declarația de accept al funcției semnată la data de 17 ianuarie 2023, data inițierii procedurii de preaviz la implementarea Hotărârii Guvernului

nr.725/2022 pentru modificarea Hotărârii Guvernului nr.788/2013 „Cu privire la organizarea și funcționarea Inspectoratului de Stat al Muncii”, precum și aprobarea statului de personal.

15. Cererea prealabilă a fost respinsă în lisa unui temei legal relevant.
16. **Motivele de fapt și de drept ce au stat la baza renunțului titularului Axenti Valeriu, la funcția propusă de șef Serviciul juridic în cadrul Inspectoratului de Stat al Muncii**, sunt expuse detaliat în cererea de chemare în judecată și respectiv, în Notificarea de renunț a titularului Axenti Valeriu la funcția propusă de șef Serviciul juridic în cadrul Inspectoratului de Stat al Muncii către Domnul Alexandru Iacub, Director Inspectoratul de Stat al Muncii, expediată la data de 08 februarie 2023 ora 09.41 din poșta electronică e-mail: ism.serviciuljuridic@im.gov.md către poșta electronică e-mail: alexandru.iacub@social.gov.md.
17. Potrivit pct.7 din Regulamentul-cadru privind serviciul juridic al autorității administrației publice, aprobat prin HG nr.1714 din 27.12.2002, **Serviciul juridic:**
 - b) **efectuează expertiza juridică a proiectelor ordinelor**, instrucțiunilor, hotărârilor, dispozițiilor și altor acte normative ale autorității administrației publice;
 - e) **vizează proiectele actelor normative, ordinelor și încheierile, prezentate pentru semnare conducătorului autorității administrației publice.**
18. Având obligația imperativă de drept să asigure suportul juridic necesar Inspectoratului de Stat al Muncii la realizarea competențelor în criteriul de legalitate **eu, Axenti Valeriu, eram obligat în virtutea legii să expertizez juridic și să contrasemnez toate ordinele, actele normative și administrative prezentate pentru semnare conducătorului autorității administrației publice pentru a le asigura criteriul de legalitate.**
Conducătorul (șeful) serviciului juridic și alți colaboratori ai serviciului juridic poartă răspundere în condițiile legii pentru conformitatea proiectelor de acte normative vizate de ei.
19. Potrivit pct.11 din Regulamentului-cadru privind serviciul juridic al autorității administrației publice, aprobat prin HG nr.1714 din 27.12.2002, **conducătorul (șeful) serviciului juridic și alți colaboratori ai serviciului juridic, care au depistat încălcarea legislației în activitatea autorității publice, este obligat să comunice despre aceasta conducerii autorității administrației publice.**
20. **În concret și la caz**, serviciul juridic, funcție publică exercitată de reclamant, a depistat în activitatea Inspectoratului de Stat al Muncii încălcarea flagrantă a legislației în vigoare la demararea procedurii de preaviz a colaboratorilor Inspectoratului de Stat al Muncii în legătură cu implementarea Hotărârii Guvernului nr.725/2022 pentru modificarea Hotărârii Guvernului nr.788/2013 „Cu privire la organizarea și funcționarea Inspectoratului de Stat al Muncii”, precum și aprobarea statului de personal nr.218 din 13 decembrie 2022.
21. **Caracterul încălcărilor depistate de serviciul juridic** la demararea procedurii de preaviz a colaboratorilor Inspectoratului de Stat al Muncii în legătură cu implementarea

Hotărârii Guvernului nr.725/2022 pentru modificarea Hotărârii Guvernului nr.788/2013 „Cu privire la organizarea și funcționarea Inspectoratului de Stat al Muncii”, precum și aprobarea statului de personal nr.218 din 13 decembrie 2022.

- ✓ **Cu încălcarea gravă a legislației în vigoare au fost preavizați toți angajații** Inspectoratului de Stat al Muncii (100%) sub semnătură cu 30 zile înainte, cu reducerea programului de muncă, cu până la 2 ore zilnic, fără reducerea salariului cuvenit, contrar prevederilor art. 63 alin.(1) lit c), alin.(2) și (3) din Legea nr.158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public. Or, în caz de reducere a statelor și numărului de personal sunt preavizați numai angajații funcțiile cărora se reduc ca state sau ca număr de personal, cu acordarea înlesnirilor prevăzute de legislație.
- ✓ Angajaților, care urmau să fie eliberați, nu le-au fost propuse funcțiile vacante existente, acestea fiind chiar mult mai inferioare (inspector, inspector superior) decât funcțiile reduse (inspector principal), care au fost deținute de aceștia, deși ei le-ar fi ocupat (solicitat). Potrivit art.63 alin.(4) din Legea nr.158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, în perioada de preaviz, dacă în cadrul utorității publice există funcție publică vacantă sau temporar vacantă, funcționarul public care îndeplinește cerințele specifice prevăzute în fișa postului aferentă funcției publice respective poate fi transferat sau promovat în această funcție. Aplicând sintagma „poate”, fără nici o explicație, încălcând prevederile normelor de drept internațional (Convențiile OIM nr.81 și nr.129), dreptul constituțional la muncă (art.43 Constituția RM) au fost eliberați 14 angajați.
- ✓ **Contrar art.87 din Codul Muncii al RM**, la emiterea actelor administrative individuale defavorabile cu privire la încetarea raporturilor de serviciu public în privința a 28 de persoane, inclusiv reclamantul, **Inspectoratul de Stat al Muncii nu a notificat în ordinea reglementată organul sindical și nu a solicitat în prealabil opinia consultativă a organului sindical din unitate.**
- ✓ **Contrar prevederilor art.183 alin.(2) lit.I) din Codul Muncii al RM în cadrul** Inspectoratului de Stat al Muncii au fost încetate raporturile de muncă (serviciul public) cu mai mulți salariați, inclusiv reclamantul, cărora le-au rămas cel mult 5 ani, până la stabilirea pensiei pentru limită de vârstă, cu toate că aceste persoane beneficiau de dreptul preferențial la menținerea la lucru în cazul reducerii numărului sau a statelor de personal.
- ✓ **Contrar art.28 alin. (2) din Legea nr.105 din 14.06.2018**, cu privire la promovarea ocupării forței de muncă și asigurarea de șomer, Inspectoratul de Stat al Muncii, până în prezent, **nu a informat în scris** Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă și Direcțiile generale teritoriale pentru ocuparea forței de muncă, privind disponibilizarea a 28 de persoane, inclusiv a titularului Valeriu Axenti.
- ✓ Reclamantul reține că, reforma de personal în cadrul Inspectoratului de Stat al Muncii s-a încheiat în luna iunie 2023.
- ✓ **Cutitul de consecință pentru subiecții de drept**, prin aceasta reformă de personal a fost înlăturat (eliberat) personalul cu funcții de conducere a

Inspectoratul – directorul adjunct (1 pers.), șefii direcțiilor de bază și adjuncții (4 pers.), șeful SRU, șeful serviciului juridic, șefi și adjuncți de ITM (Chișinău, Bălți, Călărași - 5 pers.) și în mare parte inspectorii de muncă (15 pers) cu o experiență de peste 15 ani de activitate (în total 28 pers.).

- ✓ **La fel**, serviciul juridic din cadrul Inspectoratului de Stat al Muncii, funcție publică exercitată de reclamant, **a reținut ingerință nejustificată** din partea Ministerului Muncii și Protecției Sociale în activitatea administrativă desfășurată independent de Inspectoratul de Stat al Muncii, soldată cu schimbarea contrar art.137 alin. (4) din Codul administrativ al RM a practicii de exercitare a dreptului discriționar în cazuri similare.

Acest fapt se confirmă prin scrisoarea Ministerului Muncii și Protecției Sociale nr.07/238 din 24 ianuarie 2023 către Inspectoratul de Stat al Muncii. Potrivit ei, Ministrul Muncii și Protecției Sociale a avertizat conducerea și colaboratorii Inspectoratului de Stat al Muncii că în cazul în care nu vor acționa astfel cum li se cere de la autoritatea publică centrală, aceștea vor fi pasibili de răspundere disciplinară.

La caz, scrisoarea Ministerului Muncii și Protecției Sociale nr.07/238 din 24 ianuarie 2023 către Inspectoratul de Stat al Muncii este atașată cu titlu de probă la materialele dosarului civil nr.3-3169/2023 pendint la Judecătoria Chișinău, sediul Centru instanța de contencios dministrativ, judecător Victor Sîrbu.

22. **Constatând încălcarea flagrantă a legislației în vigoare în activitatea Inspectoratului de Stat al Muncii în sensul celor menționate supra eu, Axenti Valeriu, mi-am realizat obligația pozitivă de drept și la caz, am comunicat conducerii Inspectoratului de Stat al Muncii încălcările depistate.**

23. Astfel, prin Notificarea de drept privind neconformitățile (ilegalitățile) administrative către Domnul Alexandru Iacub, Director Inspectoratul de Stat al Muncii, expediată la data de 30 ianuarie 2023 ora 09.34 din poșta electronică e-mail: ism.serviciuljuridic@im.gov.md către poșta electronică e-mail: alexandru.iacub@social.gov.md **am comunicat conducerii autorității administrației publice încălcările depistate.**

24. Urmare a acestei Notificări de drept privind neconformitățile (ilegalitățile) administrative raportate la încălcarea flagrantă a legislației în vigoare în activitatea Inspectoratului de Stat al Muncii, Domnul Alexandru Iacub, Director Inspectoratul de Stat al Muncii **mi-a reproșat verbal în cabinetul de serviciu, că personal sabotez reforma instituțională și voi purta răspunderea de rigoare.**

La fel, dânsul mi-a comunicat verbal că dacă doresc să lucrez la Inspectoratul de Stat al Muncii trebuie să stau în banca mea și să nu mă rățoiesc.

25. Potrivit art.23 din din Legea nr.158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public.

(1) Funcționarul public este obligat să se conformeze dispozițiilor (ordinelor, poruncilor, indicațiilor obligatorii spre executare) primite de la conducătorul său direct și de la conducătorul autorității publice în care își exercită funcția publică.

- (2) Funcționarul public are dreptul să refuze, în scris și motivat, îndeplinirea dispozițiilor, scrise sau verbale, primite de la conducător dacă le consideră ilegale.
- (3) Dispoziția se consideră ilegală dacă aceasta este în contradicție cu actele legislative și normative în vigoare, depășește competența autorității publice sau necesită acțiuni pe care destinatarul dispoziției nu are dreptul să le îndeplinească.
- (4) Dacă funcționarul public are dubii cu privire la legalitatea unei dispoziții, acesta este obligat să comunice în scris autorului dispoziției dubiile sale, precum și să aducă la cunoștința conducătorului ierarhic superior al acestuia astfel de situații. ((5) Funcționarul public nu poate fi sancționat sau prejudiciat pentru sesizarea cu bună-credință cu privire la dispozițiile ilegale ale conducătorului.
26. Cu titlu de consecință finală reclamantul a reținut, că autoritatea publică centrală Ministerul Muncii și Protecției Sociale și conducătorul Inspectoratului de Stat al Muncii sesizat, nu-mi vor oferi oportunitatea și libertatea profesională să pot exercita independent și în criteriul de legalitate, funcția de șef Serviciul juridic în cadrul Inspectoratului de Stat al Muncii fără constrângere și ingerință în activitatea administrativă la realizarea dezideratului de asigurare a legalității activității Inspectoratului de Stat al Muncii la exercitarea atribuțiilor date în competență.
27. Astfel, subsemnatul am avut de ales între a contrasemna acte administrative vadiu ilegale, asumându-mi astfel o posibilă răspundere juridică pentru prejudiciul cauzat funcționarilor excluși din funcție, inclusiv bugetului public național, sau de a respecta dispozițiile legii cu riscul de a fi constrâns în cele din urmă în drepturile legitime personale.
28. Personal am preferat să respect dispozițiile legii și astfel, am fost nevoit în circumstanțele menționate supra, să renunț contrar vointei mele, la funcția propusă și acceptată inițial de șef Serviciul juridic în cadrul Inspectoratului de Stat al Muncii.
29. O situație îngrijorătoare constă în faptul că, din numărul total de 28 persoane eliberate 18 s-au adresat în lunile mai – iunie 2023 în instanța de contencios administrativ în vederea restabilirii în funcțiile pe care le-au deținut, cu încasarea salariului mediu pentru perioada absenței forțate de la serviciu, poate și a prejudiciului moral și cheltuielilor de judecată.
30. Contrar prevederilor art.14 lit.f) din Legea nr.158/2008 cu privire la funcția publică, angajatorul entitatea publică Inspectoratului de Stat al Muncii **nici într-un fel nu a asigurat stabilitatea funcției publice a titularului Axenti Valeriu.**
31. Agenția Națională Pentru Ocuparea Forței de Muncă -Direcția generală ocuparea forței de muncă mun. Chișinău prin actele juridice atașate cu titlu de probă la materialele dosarului civil nr.3-3169/2023 pendint la Judecătoria Chișinău, sediul Centru instanța de contencios dministrativ, judecător Victor Sîrbu, confirmă că cet. Axenti Valeriu Ion, IDNP 2002002008053, buletin de identitate seria A , numărul 02164461 eliberat de of. 02, domiciliat în mun. Chișinău strada Studenților nr.10/2 ap.83, se află în evidentă cu statut de șomer începând cu data de 01.03.2023 și până în prezent.

III. Măsurile legale întreprinse de reclamantul Valeriu Axenti la plasarea în câmpul muncii în perioada 2023-2024

1. În perioada 2023-2024 eu, Valeriu Axenti am participat la 25 concursuri publice la diferite ministere, agenții și la alte entități publice pentru ocuparea funcției publice în materie juridică. Cu părere de rău, în majoritatea cazurilor trecând de proba scrisă și proba de interviu, la nicio autoritate publică nu am fost acceptat.
2. La fel, am expediat CV la diferiți agenți economici pentru angajare, dar cu părere de rău nu am fost acceptat.
3. Materialele cauzei civile dosar nr.3-3169/2023 pendintă la Judecătoria Chișinău, sediul Centru instanța de contencios administrativ, judecător Victor Sîrbu, conțin suficient probatoriu în acest sens.
4. Constat cu regret, că autoritățile publice având o lipsă acută de funcții publice în materie juridică nu acceptă persoanele integre moral și profesioniste, dar sunt în căutarea unor simpli lucrători servili sistemului public aflat în colaps și administrat defectuos pe criteriul politic.
5. Este general cunoscut faptul că procesul de organizare a concursurilor publice în orice funcție publică la orice nivel este discreditat, fiind unul formal și de fațadă. Persoana care trebuie să acceadă în funcție publică este din timp cunoscută și selectată pe criteriul de preferințe politice, rudenie și protecționism.
6. Personal consider că, imaginea negativă publică făcută de ministrul Muncii și Protecției Sociale, Alexei Buzu, în privința colaboratorilor Inspectoratului de Stat al Muncii eliberați din funcție și, respectiv, criteriul de vârstă sunt unicele impedimente la neacceptarea mea în câmpul muncii în sectorul public și cel real.
7. Să fie oare tot respectul statului față de cet. Valeriu Axenti, veteran al războiului din Afganistan, posesor a multiple distincții de stat, contribuabil persoană fizică, plătitor de taxe și impozite în bugetul public național și în bugetul asigurărilor sociale și patriot fidel al acestei țări, pentru toată activitatea profesională timp de 34 de ani în domeniul dreptului public și dreptului privat corporativ, dintre care 18 ani și 11 luni în serviciul public în diferite funcții publice de conducere și de execuție.
8. Dacă este acesta, este regretabil, profund dureros și cu acest prilej mulțumesc Conducerii Statului cu anticipație pentru vremurile bune pe care le trăiesc în regimul democratic moldovenesc dornic de integrare europeană.
9. Personal rămân mândru de activitatea profesională desfășurată cu un grad sporit de responsabilitate și respect instituțional în beneficiul public, îmi voi respecta demnitatea personalității, drepturile legitime personale consacrate prin Declarația Universală a Drepturilor Omului și Constituția Republicii Moldova și nu voi admite tratament degradant și inuman în privința mea și a familiei mele, din partea autorităților statului, iar în cabina de vot îmi voi exercita liber și democratic dreptul universal la vot.

IV. Argumentarea incidenței mai multor drepturi din legislația internațională la care este parte Republica Moldova, din Constituție și din legislația națională în vigoare.

LEGISLAȚIA NAȚIONALĂ RELEVANTĂ

A. CONSTITUȚIA RM

Articolul 7

Constituția, Lege Supremă

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 8

Respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale

(1) Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.

(2) Intrarea în vigoare a unui tratat internațional conținând dispoziții contrare Constituției va trebui precedată de o revizuire a acesteia.

Articolul 15

Universalitatea

Cetățenii Republicii Moldova beneficiază de drepturile și de libertățile consacrate prin Constituție și prin alte legi și au obligațiile prevăzute de acestea.

Articolul 16

Egalitatea

(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

Articolul 43

Dreptul la muncă și la protecția muncii

(1) Orice persoană are dreptul la muncă, la libera alegere a muncii, la condiții echitabile și satisfăcătoare de muncă, precum și la protecția împotriva șomajului.

Articolul 47 Dreptul la asistență și protecție socială

(1) Statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzînd hrana, îmbrăcăminte, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare.

(2) Cetățenii au dreptul la asigurare în caz de: șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrînețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor.

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

789

(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) **Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege**, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) **Prevederile alineatului (2) nu admit restrîngerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.**

(4) Restrîngerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

Articolul 55

Exercitarea drepturilor și a libertăților

Orice persoană își exercită drepturile și libertățile constituționale cu bună-credință, fără să încalce drepturile și libertățile altora.

B. LEGEA NR.158/2008 Cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public

Articolul 14. Drepturile generale ale funcționarului public

Funcționarul public are următoarele drepturi generale:

c) să-și cunoască drepturile și atribuțiile stipulate în fișa postului;

d) să beneficieze de condiții normale de muncă și igienă de natură să-i ocrotească sănătatea și integritatea fizică și psihică, precum și de un salariu corespunzător complexității atribuțiilor funcției;

f) să beneficieze de stabilitate în funcția publică deținută, precum și de dreptul de a fi promovat într-o funcție publică superioară.

Articolul 56. Răspunderea funcționarului public

Pentru încălcarea îndatoririlor de serviciu, a normelor de conduită, pentru îndeplinirea nesatisfăcătoare a sarcinilor, pentru pagubele materiale pricinuite, pentru contravențiile sau infracțiunile săvârșite în timpul serviciului sau în legătură cu exercitarea atribuțiilor funcției, **funcționarul public poartă răspundere disciplinară, civilă, administrativă, penală, după caz.**

Capitolul VIII

ÎNCETAREA RAPORTURILOR DE SERVICIU

Articolul 61. Condițiile de încetare a raporturilor de serviciu

Raporturile de serviciu încetează în următoarele cazuri:

a) în circumstanțe ce nu depind de voința părților;

b) eliberare din funcție;

- c) destituire;
d) demisie.

Articolul 62. Încetarea raporturilor de serviciu în circumstanțe ce nu depind de voința părților

(1) Raporturile de serviciu încetează în circumstanțe ce nu depind de voința părților:

- a) în cazul decesului funcționarului public;
- b) în cazul rămînerii definitive a hotărîrii judecătorești prin care persoana este declarată dispărută fără urmă sau decedată;
- c) dacă funcționarul public nu mai îndeplinește una din condițiile specificate la art.27 alin.(1) lit.a) și c);
- d) la împlinirea de către funcționarul public a vârstei de 63 de ani, cu excepția situației specificate la art.42 alin.(5);
- e) ca urmare a constatării, prin hotărîre judecătorească definitivă, a nulității absolute a actului administrativ de numire în funcția publică;
- f) în cazul în care funcționarul public a fost condamnat printr-o sentință judecătorească prin care s-a dispus aplicarea unei sancțiuni privative de libertate, la data rămînerii definitive a sentinței de condamnare;
- g) ca urmare a privării de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate, ca pedeapsă de bază sau ca pedeapsă complementară, în temeiul sentinței judecătorești definitive prin care s-a dispus această interdicție;
- h) la expirarea termenului pentru care funcția publică a fost ocupată pe o perioadă determinată sau în cazul reîncadrării funcționarului public înainte de expirarea perioadei pentru care a fost aprobată suspendarea raporturilor de serviciu;
- i) în caz de forță majoră, confirmată în modul stabilit, care exclude posibilitatea continuării raporturilor de serviciu.

(2) Încetarea raporturilor de serviciu în circumstanțe ce nu depind de voința părților se face în termen de 5 zile lucrătoare de la intervenirea sau aducerea la cunoștința autorității publice a cazului respectiv, prin actul administrativ al persoanei/organului care are competența legală de numire în funcție.

Articolul 63. Eliberarea din funcția publică

(1) Persoana/organul care are competența legală de numire în funcție va dispune eliberarea din funcția publică printr-un act administrativ, care se comunică funcționarului public în termen de 5 zile lucrătoare de la emitere, însă anterior datei eliberării din funcția publică, în următoarele cazuri:

c) autoritatea publică își reduce efectivul de personal sau lichidează funcția publică, ca urmare a intrării în vigoare a statului de personal în care nu se mai regăsește funcția ocupată de funcționarul public respectiv.

Articolul 76

Dispozițiile prezentei legi se completează cu prevederile legislației muncii, cu reglementările de drept comun civile, administrative sau penale, după caz, în măsura în care nu contravin legislației speciale care reglementează activitatea funcționarilor publici.

C. CODUL MUNCII RM

Articolul 4.

Legislația muncii și alte acte normative ce conțin norme ale dreptului muncii

Raporturile de muncă și alte raporturi legate nemijlocit de acestea sînt reglementate de Constituția Republicii Moldova, de prezentul cod, de alte legi, de alte acte normative ce conțin norme ale dreptului muncii, și anume de:

- a) hotărîrile Parlamentului;
- b) decretele Președintelui Republicii Moldova;
- c) hotărîrile și dispozițiile Guvernului;
- d) actele referitoare la muncă emise de Ministerul Muncii și Protecției Sociale, de alte autorități centrale de specialitate, în limita împuternicirilor delegate de Guvern;
- e) actele autorităților publice locale;
- f) actele normative la nivel de unitate;
- g) contractele colective de muncă și convențiile colective; precum și
- h) de tratatele, acordurile, convențiile și alte acte internaționale la care Republica Moldova este parte.

Articolul 10. Drepturile și obligațiile angajatorului

(1) Angajatorul are dreptul:

- a) să încheie, să modifice, să suspende și să desfacă contractele individuale de muncă cu salariații în modul și în condițiile stabilite de prezentul cod și de alte acte normative;

(2) Angajatorul este obligat:

- a) să respecte legile și alte acte normative, clauzele contractului colectiv de muncă și ale convențiilor colective;
- b) să respecte clauzele contractelor individuale de muncă;
- b¹) să aprobe și/sau să modifice statele de personal ale unității în condițiile stabilite de prezentul Cod;
- l) să examineze sesizările salariaților și ale reprezentanților lor privind încălcările actelor legislative și ale altor acte normative ce conțin norme ale dreptului muncii, să ia măsuri pentru înlăturarea lor, informînd despre aceasta persoanele menționate în termenele stabilite de lege;
- p) să repare prejudiciul material și cel moral cauzat salariaților în legătură cu îndeplinirea obligațiilor de muncă, în modul stabilit de prezentul cod și de alte acte normative;
- r) să îndeplinească alte obligații stabilite de prezentul cod, de alte acte normative, de convențiile colective, de contractul colectiv și de cel individual de muncă.

Articolul 13. Prioritatea tratatelor, convențiilor, acordurilor și altor acte internaționale

12

Dacă prin tratatele, convențiile, acordurile sau alte acte internaționale la care Republica Moldova este parte sînt stabilite alte prevederi decît cele cuprinse în prezentul cod, au prioritate reglementările internaționale.

Articolul 88. Procedura de concediere în cazul lichidării unității, reducerii numărului sau a statelor de personal

(1) Angajatorul este în drept să concedieze salariații de la unitate în legătură cu lichidarea acesteia ori în legătură cu reducerea numărului sau a statelor de personal (art.86 alin.(1) lit.b) și c)) doar cu condiția că:

a) va emite un ordin (dispoziție, decizie, hotărîre), motivat din punct de vedere juridic sau economic, cu privire la lichidarea unității ori reducerea numărului sau a statelor de personal;

b) va emite un ordin (dispoziție, decizie, hotărîre) cu privire la preavizarea, sub semnătură sau prin altă modalitate care permite confirmarea recepționării/inștiințării fiecărui salariat vizat, a salariaților cu 2 luni înainte de lichidarea unității ori de reducerea numărului sau a statelor de personal. În caz de reducere a numărului sau a statelor de personal, vor fi preavizate numai persoanele ale căror locuri de muncă urmează a fi reduse;

c) o dată cu preavizarea în legătură cu reducerea numărului sau a statelor de personal, va propune în scris salariatului preavizat un alt loc de muncă (funcție) în cadrul unității respective (cu condiția că astfel de loc de muncă (funcție) există la unitate, iar salariatul preavizat întrunește cerințele necesare pentru suplinirea acestuia);

d) va reduce, în primul rînd, locurile de muncă vacante;

e) va desface contractul individual de muncă în primul rînd cu salariații angajați prin cumul;

f) va acorda salariatului ce urmează a fi concediat o zi lucrătoare pe săptămînă cu menținerea salariului mediu pentru căutarea unui alt loc de muncă;

g) va prezenta, în modul stabilit, cu 2 luni înainte de concediere, agenției pentru ocuparea forței de muncă informațiile privind persoanele ce urmează a fi disponibilizate;

(3) Locul de muncă redus nu poate fi restabilit în statele unității pe parcursul anului calendaristic în care a avut loc concedierea salariatului care l-a ocupat.

Articolul 89. Restabilirea la locul de muncă

(1) Salariatul transferat nelegitim la o altă muncă sau eliberat nelegitim din serviciu poate fi restabilit la locul de muncă prin negocieri directe cu angajatorul, iar în caz de litigiu - prin hotărîre a instanței de judecată.

Articolul 90. Răspunderea angajatorului pentru transferul sau eliberarea nelegitimă din serviciu

(1) În cazul restabilirii la locul de muncă a salariatului transferat sau eliberat nelegitim din serviciu, angajatorul este obligat să repare prejudiciul cauzat acestuia.

(2) Repararea de către angajator a prejudiciului cauzat salariatului constă în:

13

a) plata obligatorie a unei despăgubiri pentru întreaga perioadă de absență forțată de la muncă într-o mărime care nu va depăși 12 salarii medii lunare ale salariatului în cazul transferului sau al eliberării nelegitime din serviciu;

b) compensarea cheltuielilor suplimentare legate de contestarea transferului sau a eliberării din serviciu (consultarea specialiștilor, cheltuielile de judecată etc.);

c) compensarea prejudiciului moral cauzat salariatului.

(3) Mărimea reparării prejudiciului moral se determină de către instanța de judecată, ținându-se cont de aprecierea dată acțiunilor angajatorului, dar nu poate fi mai mică decât un salariu mediu lunar al salariatului.

(4) În locul restabilirii la locul de muncă, părțile pot încheia o tranzacție de împăcare, iar în caz de litigiu - instanța de judecată poate încasa de la angajator, cu acordul salariatului, în beneficiul acestuia, o compensație suplimentară la sumele indicate la alin.(2) în mărime de cel puțin 3 salarii medii lunare ale salariatului.

Articolul 183. Dreptul preferențial la menținerea la lucru în cazul reducerii numărului sau a statelor de personal

(1) În caz de reducere a numărului sau a statelor de personal, de dreptul preferențial de a fi lăsați la lucru beneficiază salariații cu o calificare și productivitate a muncii mai înaltă.

(2) În cazul unei egale calificări și productivități a muncii, de dreptul preferențial de a fi lăsați la lucru au:

a) salariații cu obligații familiale, care întrețin două sau mai multe persoane și/sau o persoană cu dizabilități;

b) salariații în a căror familie nu sînt alte persoane cu venit de sine stătător;

c) salariații care au o mai mare vechime în muncă în unitatea respectivă;

d) salariații care au suferit în unitatea respectivă un accident de muncă sau au contractat o boală profesională;

k) salariații care au mai multe stimulări pentru succese în muncă și nu au sancțiuni disciplinare (art.211);

l) salariații cărora le-au rămas cel mult 5 ani până la stabilirea pensiei pentru limită de vîrstă.

(3) În cazul cînd unele persoane indicate la alin.(2) corespund cîtorva criterii prevăzute la acest alineat, dreptul preferențial de a fi lăsate la lucru aparține persoanelor care corespund mai multor criterii în comparație cu celelalte persoane. În caz de egalitate a numărului de criterii, dreptul preferențial aparține persoanei care are o vechime în muncă mai mare la unitatea respectivă.

Articolul 329. Repararea prejudiciului material și a celui moral cauzat salariatului

(1) Angajatorul este obligat să repare integral prejudiciul material și cel moral cauzat salariatului în legătură cu îndeplinirea de către acesta a obligațiilor de muncă, în cazul

94

discriminării salariatului la locul de muncă sau ca rezultat al privării ilegale de posibilitatea de a munci, dacă prezentul cod sau alte acte normative nu prevăd altfel.

(2) Prejudiciul moral se repară în formă bănească sau într-o altă formă materială determinată de părți. Litigiile și conflictele apărute în legătură cu repararea prejudiciului moral se soluționează de instanța de judecată, indiferent de mărimea prejudiciului material ce urmează a fi reparat.

Articolul 330. Obligația angajatorului de a repara prejudiciul cauzat persoanei ca rezultat al privării ilegale de posibilitatea de a munci

(1) Angajatorul este obligat să compenseze persoanei salariul pe care aceasta nu l-a primit, în toate cazurile privării ilegale de posibilitatea de a munci. Această obligație survine, în particular, în caz de:

b) eliberare ilegală din serviciu sau transfer ilegal la o altă muncă în condițiile art. 90 alin. (2) lit. a);

e) reținere a plății salariului;

f) reținere a tuturor plăților sau a unora din ele în caz de eliberare din serviciu;

g) răspîndire, prin orice mijloace (de informare în masă, referințe scrise etc.), a informațiilor calomnioase despre salariat;

h) neîndeplinire în termen a hotărîrii organului competent de jurisdicție a muncii care a soluționat un litigiu (conflict) avînd ca obiect privarea de posibilitatea de a munci.

(2) În caz de reținere, din vina angajatorului, a salariului (art.142), a indemnizației de concediu (art.117), a plăților în caz de eliberare (art.143) sau a altor plăți (art.123, 124, 127, 139, 186, art. 225 alin. (8) etc.) cuvenite salariatului, acestuia i se plătesc suplimentar, pentru fiecare zi de întîrziere, 0,3 la sută din suma neplătită în termen.

Articolul 331. Răspunderea materială a angajatorului pentru prejudiciul cauzat salariatului

(1) Angajatorul care, în urma îndeplinirii necorespunzătoare a obligațiilor sale prevăzute de contractul individual de muncă, a cauzat un prejudiciu material salariatului repară acest prejudiciu integral. Mărimea prejudiciului material se calculează conform prețurilor de piață existente în localitatea respectivă la data reparării prejudiciului, conform datelor statistice.

(2) Prin acordul părților, prejudiciul material poate fi reparat în natură.

Articolul 332. Modul de examinare a litigiilor privind repararea prejudiciului material și celui moral cauzate salariatului

(1) Cererea scrisă a salariatului privind repararea prejudiciului material și celui moral se prezintă angajatorului. Angajatorul este obligat să înregistreze cererea respectivă, s-o examineze și să emită ordinul (dispoziția, decizia, hotărîrea) corespunzător în termen de 10 zile calendaristice din ziua înregistrării acesteia, aducîndu-l la cunoștință salariatului sub semnătură sau prin altă modalitate care permite confirmarea recepționării/inștiințării.

18

(2) Dacă salariatul nu este de acord cu ordinul (dispoziția, decizia, hotărîrea) angajatorului sau dacă ordinul (dispoziția, decizia, hotărîrea) nu a fost emis în termenul prevăzut la alin.(1), salariatul este în drept să se adreseze cu o cerere în instanța de judecată pentru soluționarea litigiului individual de muncă apărut (titlul XII).

D. CODUL ADMINISTRATIV RM

Articolul 1. Legislația administrativă

(1) Legislația administrativă reprezintă cadrul juridic principal prin care se asigură reglementarea raporturilor administrative la desfășurarea activității administrative și a controlului judecătoresc asupra acesteia.

(2) Legislația administrativă se întemeiază pe normele constituționale dezvoltate în prezentul cod, în alte legi și în alte acte normative subordonate legii, care reglementează raporturile administrative și care trebuie să fie în concordanță cu Constituția Republicii Moldova.

Articolul 4. Legislația administrativă și tratatele internaționale

Dacă printr-un tratat internațional la care Republica Moldova este parte sînt stabilite alte dispoziții decît cele prevăzute de legislația administrativă, se aplică dispozițiile tratatului internațional.

Articolul 7. Autoritățile publice

Autoritate publică se consideră orice structură organizatorică sau organ instituită/instituit prin lege sau printr-un alt act normativ, care acționează în regim de putere publică în scopul realizării unui interes public.

Articolul 8. Regimul de putere publică

Regimul de putere publică reprezintă ansamblul competențelor prevăzute de lege în vederea realizării sarcinilor autorităților publice, care le conferă posibilitatea de a se impune cu forță juridică obligatorie în raporturile lor cu persoane fizice sau juridice.

Articolul 10. Actul administrativ individual

(1) Actul administrativ individual este orice dispoziție, decizie sau altă măsură oficială întreprinsă de autoritatea publică pentru reglementarea unui caz individual în domeniul dreptului public, cu scopul de a produce nemijlocit efecte juridice, prin nașterea, modificarea sau stingerea raporturilor juridice de drept public.

Articolul 11. Categoriile actelor administrative individuale

(1) Actele administrative individuale pot fi:

- a) acte defavorabile – actele care impun destinatarilor lor obligații, sancțiuni, sarcini sau afectează drepturile/interesele legitime ale persoanelor ori care resping, în tot sau în parte, acordarea avantajului solicitat;
- b) acte favorabile – actele care creează destinatarilor săi un beneficiu sau un avantaj de orice fel.

Articolul 16. Dreptul discreționar al autorității publice

(1) Dreptul discreționar al autorității publice reprezintă posibilitatea acesteia de a opta între mai multe soluții posibile corespunzătoare scopului legii atunci când aplică o dispoziție legală.

(2) Exercițarea dreptului discreționar nu permite desfășurarea unei activități administrative arbitrare.

Articolul 17. Dreptul vătămat

Drept vătămat este orice drept sau libertate stabilit/stabilită de lege căruia/căreia i se aduce atingere prin activitate administrativă.

Articolul 21. Legalitatea

(1) Autoritățile publice și instanțele de judecată competente trebuie să acționeze în conformitate cu legea și alte acte normative.

(2) Exercițarea atribuțiilor legale nu poate fi contrară scopului pentru care acestea au fost reglementate.

(3) Autoritățile publice și instanțele de judecată competente nu pot dispune limitarea exercitării drepturilor și a libertăților persoanelor decât în cazurile și în condițiile expres stabilite de lege.

Articolul 35. Răspunderea

Autoritățile publice și persoanele fizice care le reprezintă răspund, după caz, penal, contravențional, civil sau disciplinar pentru neexecutarea sau executarea necorespunzătoare a activității administrative, în condițiile legii.

Articolul 120. Structura actului administrativ individual emis sau confirmat în scris

(1) Un act administrativ individual emis sau confirmat în scris trebuie să cuprindă:

h) informația cu privire la exercitarea căilor de atac;

Articolul 141. Nulitatea

(1) Un act administrativ individual este nul dacă conține un viciu deosebit de grav și acest lucru este evident în cadrul aprecierii concludente a tuturor circumstanțelor care se iau în considerare.

(2) Un act administrativ individual este, de asemenea, nul:

f) în alte cazuri prevăzute de lege.

(3) În cazul nulității parțiale a unui act administrativ individual, acesta este nul în totalitate dacă autoritatea publică nu ar fi emis actul administrativ respectiv fără partea lovită de nulitate.

(4) Autoritatea publică poate constata nulitatea oricând din oficiu. La cerere nulitatea se constată în măsura în care solicitantul are un interes îndreptățit pentru a o solicita.

Articolul 143. Retragera unui act administrativ individual ilegal defavorabil

(1) Un act administrativ individual defavorabil ilegal poate fi retras în tot sau în parte cu efect pentru viitor sau trecut chiar și după ce a devenit incontestabil.

192

(2) Aprecierea legalității sau ilegalității unui act administrativ individual se face în funcție de situația la momentul emiterii lui, iar în cazul desfășurării unei proceduri prealabile – de situația la momentul adoptării deciziei cu privire la cererea prealabilă.

E. CODUL CIVIL RM

Articolul 4. Legislația civilă

(1) Legislația civilă constă în prezentul cod, în alte legi, în ordonanțe ale Guvernului și în acte normative subordonate legii, care reglementează raporturile prevăzute la art.2 și care trebuie să fie în concordanță cu Constituția Republicii Moldova.

(2) Actele normative subordonate legii se aplică la reglementarea raporturilor civile doar în cazurile în care sînt emise în temeiul legii și nu contravin ei.

(3) Legislația civilă se interpretează și se aplică în concordanță cu Constituția Republicii Moldova, Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, precum și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(4) La interpretarea și aplicarea legislației civile se ține cont de nevoia de a promova aplicarea uniformă a dispozițiilor legale, buna-credință, precum și certitudinea juridică.

Articolul 10. Exercițarea drepturilor și executarea obligațiilor

(1) Persoanele fizice și juridice participante la raporturile juridice civile trebuie să își exercite drepturile și să își execute obligațiile cu bună-credință, în acord cu legea, cu contractul, cu ordinea publică și cu bunele moravuri. Buna-credință se prezumă pînă la proba contrară.

(2) Neexercitarea de către persoanele fizice și juridice a drepturilor civile ce le revin nu duce la stingerea acestora, cu excepția cazurilor prevăzute de lege.

Articolul 11. Buna-credință

(1) Buna-credință este un standard de conduită a unei părți, caracterizată prin corectitudine, onestitate, deschidere și luarea în cont a intereselor celeilalte părți la raportul juridic.

(2) În special, este contrar bunei-credințe ca o parte să acționeze în contradicție cu declarațiile pe care le-a făcut anterior sau cu comportamentul pe care l-a avut anterior în cazul în care cealaltă parte, în detrimentul său, s-a bazat în mod rezonabil pe acele declarații sau acel comportament.

Articolul 12. Caracterul rezonabil

Caracterul rezonabil, prevăzut într-o dispoziție legală sau într-un act juridic, se apreciază în mod obiectiv, luînd în considerare natura și scopul elementului supus aprecierii, circumstanțele cazului, precum și uzanțele și practicile pertinente.

Articolul 13. Abuzul de drept

(1) Niciun drept subiectiv nu poate fi exercitat predominant în scopul de a cauza altei persoane un prejudiciu sau a-i dăuna în alt mod (abuzul de drept).

(2) În cazul abuzului de drept, instanța de judecată, ținînd cont de natura și consecințele acestuia, refuză titularului în apărarea dreptului subiectiv exercitat abuziv sau, după caz, îl obligă la încetarea exercitării abuzive.

198

(3) Dacă abuzul de drept a dus la încălcarea dreptului subiectiv al unei alte persoane, aceasta poate cere repararea prejudiciului cauzat.

Articolul 14. Interdicția invocării comportamentului propriu ilicit sau de rea-credință

(1) Nicio persoană nu poate invoca, la întemeierea pretenției sale, fapta ilicită sau de rea-credință pe care tot ea a săvârșit-o sau la care a participat.

(2) Nicio persoană nu poate obține un avantaj din comportamentul său ilicit sau de rea-credință.

Articolul 15. Apărarea judiciară a drepturilor civile

(1) Apărarea drepturilor civile încălcate se face pe cale judiciară.

(2) Modul de soluționare a litigiului dintre părți pînă la adresare în instanță de judecată poate fi prevăzut prin lege sau contract.

(3) Apărarea drepturilor civile pe cale administrativă se face doar în cazurile prevăzute de lege. Hotărîrea emisă pe cale administrativă poate fi atacată în instanță de judecată.

(4) Referințele din prezentul cod la un judecător sau la o instanță de judecată sînt referințe și la alte organe de jurisdicție competente în condițiile legii, iar referințele la dispozițiile legale de procedură civilă sînt referințe și la regulile de procedură ale respectivelor organe de jurisdicție competente.

Articolul 16. Metodele de apărare a drepturilor civile

(1) Apărarea dreptului civil se face, în condițiile legii, prin:

- a) recunoașterea dreptului;
- b) restabilirea situației anterioare încălcării dreptului și suprimarea acțiunilor prin care se încalcă dreptul sau se creează pericolul încălcării lui;
- c) constatarea sau, după caz, declararea nulității actului juridic;
- k) alte căi prevăzute de lege.

(2) Metodele de apărare prevăzute la alin. (1) pot fi invocate dacă sînt întrunite condițiile stabilite de lege și, după caz, de actul juridic pentru aplicarea acestora.

Articolul 17. Declararea nulității actului ce contravine legii emis de o autoritate publică

1. Actul, emis de o autoritate publică, ce încalcă drepturile și interesele civile ocrotite de lege ale unei persoane fizice sau juridice va fi declarat de către instanța de judecată nul din momentul adoptării lui.
2. În cazurile recunoașterii de către instanța de judecată a actului, prevăzut la alin.(1), cafiind nul, dreptul încălcat este pasibil de restabilire sau apărare prin alte metode prevăzute de prezentul cod și de alte legi.

Articolul 20. Vinovăția

(1) Dacă prin lege nu se prevede altfel, persoana răspunde numai pentru prejudiciul cauzat prin fapta sa săvârșită cu vinovăție sub forma intenției sau imprudenței.

189

(2) Fapta este săvârșită cu intenție dacă persoana care a săvârșit-o își dădea seama de caracterul prejudiciabil al acțiunii sau inacțiunii sale, a prevăzut urmările ei prejudiciabile, le-a dorit sau a admis, în mod conștient, survenirea acestor urmări.

(3) Fapta este săvârșită din imprudență (din culpă) dacă persoana care a săvârșit-o fie își dădea seama de caracterul prejudiciabil al acțiunii sau inacțiunii sale, a prevăzut urmările ei prejudiciabile, dar a considerat în mod ușuratic că ele pot fi evitate, fie nu își dădea seama de caracterul prejudiciabil al acțiunii sau inacțiunii sale, nu a prevăzut posibilitatea survenirii urmărilor ei prejudiciabile, deși trebuia și putea să le prevadă.

(4) Fapta este săvârșită din culpă gravă dacă persoana a săvârșit-o cu o profundă lipsă de prudență de care, în împrejurările cazului, era evident că trebuia să dea dovadă.

(5) Atunci când legea condiționează efectele juridice ale unei fapte de săvârșirea ei din culpă, condiția este îndeplinită și dacă fapta a fost săvârșită cu intenție.

Articolul 333. Repararea prejudiciului în caz de nulitate a actului juridic

(1) În cazul în care un act juridic este nul sau anulat, total ori parțial, o parte poate cere de la cealaltă parte repararea prejudiciului suportat din cauza nulității dacă sînt întrunite cumulativ următoarele condiții:

a) partea prejudiciată nu a cunoscut și nici nu trebuia, în mod rezonabil, să cunoască temeiul nulității la momentul suportării prejudiciului;

b) cealaltă parte a cunoscut sau trebuia, în mod rezonabil, să cunoască temeiul nulității;

c) încălcînd cerințele bunei-credințe, cealaltă parte a lăsat partea prejudiciată să acționeze într-un mod care a cauzat prejudiciul.

(2) Prejudiciul supus despăgubirii reprezintă suma de bani care va repune partea prejudiciată, în măsura maximă posibilă, în situația în care ea s-ar fi aflat dacă actul juridic nu se încheia sau dacă clauza lovită de nulitate nu se includea în actul juridic. În special, se vor despăgubi cheltuielile suportate de către partea prejudiciată cu ocazia încheierii actului juridic și în vederea pregătirii pentru executarea obligațiilor prevăzute de act.

(3) Cu toate acestea, despăgubirile nu acoperă profitul pe care partea prejudiciată îl aștepta de la executarea obligațiilor prevăzute de act. În cazul în care cealaltă parte a acționat cu intenție sau culpă gravă, despăgubirile vor acoperi și ratarea de către partea prejudiciată a oportunității rezonabile de a încheia un act juridic cu un terț.

(4) Dacă sînt întrunite condițiile răspunderii prevăzute de prezentul articol, partea prejudiciată nu este decăzută din dreptul de a cere despăgubiri doar pentru că este cea care a invocat nulitatea.

(5) În cazul în care nulitatea se întemeiază pe violență, leziune sau pe faptul că o clauză este abuzivă, partea prejudiciată poate cere despăgubiri conform prezentului articol chiar dacă cunoștea ori trebuia, în mod rezonabil, să cunoască temeiul nulității la data încheierii actului juridic.

Articolul 334. Nulitatea actului juridic ce contravine legii, ordinii publice sau bunelor moravuri

(1) Actul juridic sau clauza care contravin vădit ordinii publice sau bunelor moravuri sînt nule.

200

(2) Actul juridic sau clauza care contravin unei dispoziții legale imperative sînt nule sau anulabile dacă această sancțiune este prevăzută expres de dispoziția legală încălcată (nulitatea expresă).

(3) Actul juridic sau clauza care contravin unei dispoziții legale imperative ce nu prevede expres sancțiunea nulității sînt nule sau anulabile dacă această sancțiune trebuie aplicată pentru ca scopul dispoziției legale încălcate să fie atins (nulitatea virtuală).

(4) Dispozițiile prezentului articol se aplică în măsura în care dispoziția legală încălcată nu stabilește o altă consecință a încălcării sale decît nulitatea actului juridic sau a clauzei.

(5) Încălcarea dispoziției imperative a actului normativ subordonat legii poate fi invocată ca temei de nulitate a actului juridic doar în măsura în care dispoziția respectivă întrunește cerințele art. 1 alin. (2) și ale art. 4.

Articolul 2006. Răspunderea pentru prejudiciul cauzat de o autoritate publică sau de o persoană cu funcție de răspundere

(1) Prejudiciul cauzat printr-un act administrativ ilegal sau nesoluționarea în termen legal a unei cereri de către o autoritate publică sau de către o persoană cu funcție de răspundere din cadrul ei se repară integral de autoritatea publică. Persoana cu funcție de răspundere va răspunde solidar în cazul intenției sau culpei grave.

(2) Persoanele fizice au dreptul să ceară repararea prejudiciului moral cauzat prin acțiunile indicate la alin.(1).

Legislația internațională relevantă / Organizația Internațională a Muncii (OIM)

CONVENȚIE Nr. 158
din 22-06-1982

**„CU PRIVIRE LA ÎNCETAREA RAPORTURILOR DE MUNCĂ
DIN INIȚIATIVA PATRONULUI***

Publicat : 30-12-1999 în Tratatul Internațional Nr. 11 art. 267

** În vigoare pentru Republica Moldova din 14 februarie 1998*

Articolul 4

Raporturile de muncă ale unui lucrător nu vor înceta decât dacă există un motiv valabil pentru o asemenea încetare legat de capacitatea sau conduita lucrătorului sau bazat pe cerințele operaționale ale întreprinderii, instituției sau serviciului.

Articolul 5

Nu vor constitui inter alia motive valabile pentru încetare următoarele:
a) calitatea de membru al unui sindicat sau participarea la activități ale sindicatului în afara orelor de muncă sau în cadrul orelor de muncă dar cu consimțământul patronului;

201

b) faptul de a îndeplini funcția de sau de a acționa ori de a fi acționat în calitatea juridică de reprezentant al lucrătorilor;

c) formularea unei plângeri sau participarea la proceduri împotriva unui patron implicând invocarea violării legilor și reglementărilor sau recursul la autoritățile administrative competente;

d) rasă, culoare, sex, statut matrimonial, obligații de familie, religie, convingeri politice, origine națională sau socială;

a) absență de la locul de muncă în timpul concediului de maternitate.

Articolul 7

Raporturile de muncă ale unui lucrător nu vor înceta din motive legate de conduita sau manifestările lucrătorului înainte de a i se oferi posibilitatea de a se apăra de afirmațiile acuzării, cu excepția cazului când patronul nu poate în mod rezonabil oferi această posibilitate.

Diviziunea C.

Procedura de apel împotriva încetării

Articolul 8

1. Un lucrător care consideră că raporturile sale de muncă au încetat în mod nejustificat va fi îndreptățit să declare apel împotriva acestei încetări la un organ imparțial cum sunt instanța de judecată, tribunalul de muncă, completul de arbitri sau arbitrul.
2. În cazul în care încetarea a fost autorizată de o autoritate competentă, aplicarea paragrafului 1 al prezentului articol poate fi variată în funcție de legislația și practica națională.
3. Un lucrător poate fi considerat că a renunțat la dreptul său de apel împotriva încetării raporturilor de muncă dacă nu și-a exercitat dreptul în cadrul unei perioade rezonabile de timp de la momentul încetării.

Articolul 9

1. Organele arătate în articolul 8 al prezentei Convenții vor fi împuternicite să examineze motivele invocate pentru încetare, precum și alte circumstanțe ale cazului și să transmită o decizie prin care se pronunță cu privire la justificarea încetării.
2. Pentru ca lucrătorul să nu suporte de unul singur sarcina probei caracterului nejustificat al încetării, metodele de implementare prevăzute în art. 1 al prezentei Convenții vor asigura ambele sau una dintre următoarele posibilități:
 - a) sarcina probei existenței unui motiv valabil pentru încetare, așa cum aceasta este definită de art. 4 al prezentei Convenții, va fi în sarcina patronului;
 - b) organele prevăzute în art. 8 al prezentei Convenții vor fi împuternicite să ajungă la o concluzie referitoare la motivul încetării ținând cont de probele furnizate de părți și în conformitate cu procedurile prevăzute în legislația și practica națională.

202

3. În cazul încetării declarate din motive bazate pe cerințe operaționale ale întreprinderii, instituției sau serviciului, organele prevăzute în art. 8 al prezentei Convenții vor fi împuternicite să stabilească dacă încetarea a intervenit în realitate din aceste motive, precum și măsura în care acestea vor fi împuternicite să decidă dacă aceste motive, sunt suficiente pentru a justifica încetarea prin metodele de implementare vizate în art. 1 al prezentei Convenții.

V. **Expunerea pretensei sau pretenzelor încălcări a Convenției precum și a argumentelor în sprijinul acestor afirmații**

1. În temeiul art. 90 Codul muncii, (2) Repararea de către angajator a prejudiciului cauzat salariatului constă în: a) plata obligatorie a unei despăgubiri pentru întreaga perioadă de absență forțată de la muncă într-o mărime care nu va depăși 12 salarii medii lunare ale salariatului în cazul transferului sau al eliberării nelegitime din serviciu".
2. Consider că dispozițiile art.90 alin.(2) lit a) Codul muncii nu corespund normelor constituționale, iar cu titlu de consecință, instituie o limitare neconstituțională a cuantumului despăgubirii salariatului pentru absența forțată de la locul de muncă.
3. În primul rând și înapoi de toate, legislația muncii, urmează să instituie garanții suficiente și rezonabile pentru salariatul eliberat nelegitim de la locul de muncă.
4. Astfel, eliberarea ilegală din funcția deținută condiționează inter alia și privarea salariatului eliberat de salariul pe care, în caz contrar, l-ar fi obținut (adică în ipoteza în care angajatorul nu ar fi admis eliberarea sa ilegală din funcție).
5. Cu titlu de consecință se reține că, ilegalitatea actului juridic de eliberare (concediere sau încetarea raporturilor de muncă, ca în cazul din speță) duce la dreptul salariatului de a obține compensarea integrală a salariului pentru întreaga perioada de absență forțată de la locul de muncă.
6. În redacția sa actuală, art.90 alin.(2) lit. a) Codului muncii expune limitarea considerabilă a dreptului salariatului în acest sens. Or, pe de o parte, perioada de absență forțată de la locul de muncă, produsă numai și numai din culpa angajatorului, poate dura cu mult peste termenul de 12 luni (ca în actuala speță) iar pe de altă parte, salariatului i se compensează doar maxim „12 salarii medii lunare ale salariatului”. Deci, salariatul nu poate beneficia, în forma în care este reglementat actual art.90 alin.(2) lit.a) Codul muncii, de dreptul la compensarea integrală a prejudiciului cauzat prin eliberare ilegală, fapt ce contravine esenței art.90 CM dar și principiului compensării integrale a prejudiciului cauzat salariatului prin acțiune ilegale ale angajatorilor (art.329 alin. (1) Codul muncii.
7. Potrivit art.218 Codul administrativ examinarea și soluționarea în fond a acțiunii de competență administrativă are loc conform prevederilor Codului de procedură cu excepțiile consemnate în prezentul.
8. În sensul art. 12 alin. (1) CPC instanța judecătorească soluționează cauzele civile în temeiul Constituției Republicii Moldova, al tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte, al hotărârilor și deciziilor Curții Europene a

Drepturilor Omului, al hotărîrilor Curții Constituționale, al legilor organice și ordinare, al hotărîrilor Parlamentului, al decretelor Președintelui Republicii Moldova, al hotărîrilor și ordonanțelor Guvernului, al actelor normative ale ministerelor, ale altor autorități administrative centrale și ale autorităților administrației publice locale. În cazurile prevăzute de lege, instanța aplică uzanțele dacă acestea nu contravin ordinii publice și bunelor moravuri.

(2) Dacă, la judecarea cauzei civile, se constată că o lege sau un alt act normativ nu corespunde unei legi sau unui alt act normativ cu o putere juridică superioară, instanța aplică normele legii sau ale altui act normativ care are putere juridică superioară.

(3) În cazul inexistenței normei de drept care să reglementeze raportul litigios, instanța judecătorească aplică norma de drept care reglementează raporturi similare (analogia legii), iar în lipsa unei astfel de norme, se conduce de principiile de drept și de sensul legislației în vigoare (analogia dreptului). Nu se admite aplicarea prin analogie a normei de drept care derogă de la dispozițiile generale, restrînge drepturi sau stabilește sancțiuni suplimentare.

(4) Dacă în tratatul internațional la care Republica Moldova este parte sînt stabilite alte reglementări decît cele prevăzute de legislația internă, instanța, la judecarea cauzei, aplică reglementările tratatului internațional.

Încălcarea art. 53 alin. (1) din Constituție.

1. În temeiul art. 53 alin.(1) al Constituției „(1) Persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei.”
2. Astfel, în sensul normei constituționale citată, prejudiciul cauzat de o instituție (autoritate) publică Inspectoratul de Stat al Muncii din speță urmează a fi reparat integral de aceasta, inclusiv și cel cauzat în rezultatul absenței forțate de la locul de muncă.
3. Reclamantul consemnează, că limitarea cuantumului sumei salariului pentru absența forțată de la locul de muncă este incompatibilă cu norma constituțională citată, care impune realizarea deplină a sarcinii compensării prejudiciului cauzat.
4. Astfel, limitarea cuantumului despăgubirii sub forma salariului mediu pentru absența forțată de la locul de muncă, este o ingerință în drepturile salariatului Axenti Valeriu la repararea prejudiciului cauzat, în contextul art.53 alin.(1) din Constituție.
5. Această ingerință este însă disproporțională deoarece:
 - a) Astfel, este cert că întreaga perioadă de absență forțată de la locul de muncă duce la consecința imposibilității primirii salariului de către angajat în circumstanțe ce nu depind de voința acestuia, în condițiile în care angajatorul este culpabil prin actele și acțiunile sale de starea de fapt vizată.

- b) Este un fapt cert (evident și în prezenta cauză) că durata absenței forțate de la locul de muncă și procesul de judecată în cauzele privind examinarea litigiilor individuale de muncă care au ca obiect inclusiv repararea prejudiciului cauzat prin eliberare ilegală a salariatului din funcția deținută pot dura cu mult peste termenul de 12 luni prevăzut în redacția actuală a art. 90 alin.(2) lit.a) Codul muncii.
- c) Astfel, o limitare „artificială” a perioadei pentru care urmează a fi încasat salariul mediu pentru absența forțată de la locul de muncă este improprie garanțiilor reparării integrale a prejudiciului cauzat salariatului, fapt incompatibil dreptul muncii (art.9 CM, care prevede expres că: „(1) Salariatul are dreptul: n) la repararea prejudiciului material și a celui moral cauzat în legătură cu îndeplinirea obligațiilor de muncă, în modul stabilit de prezentul cod și alte acte normative”).
6. Astfel, conform practicii CtEDO, testul de proporționalitate este precedat de un test al legalității. Testul legalității verifică *calitate legii*: dacă limitarea a fost prevăzută într-o lege accesibilă (publică) și previzibilă (*formulată cu suficientă precizie* pentru ca persoana să poată, în caz de necesitate-cu ajutorul unei persoane cu pregătire juridică, să prevadă, într-o măsură rezonabilă, în circumstanțele respective, consecințele pe care le poate atrage o anumită acțiune sau inacțiune). Astfel, în cauza Guțu c. Modovei, pct.66 CtEDO a reținut că „66. Expresia „prevăzută de lege” nu presupune doar corespunderea cu legislația națională, dar, de asemenea se referă la calitatea acestei legislații (a se vedea *Halford v. the United Kingdom, Regats 1997 - III, p.1017, § 49*).
- Curtea reiterează că legislația națională trebuie să indice cu o claritate rezonabilă spopul și modalitatea de exercitare a discreției relevante acordate autorităților publice, pentru a asigura persoanelor nivelul minim de protecție la care cetățenii au dreptul în virtutea principiului preeminenței dreptului într-o societate democratică (a se vedea *Domenichini v. Italy, Reports 1996-V, p.1800, § 33*)”.
7. În temeiul art.329 CM: „(1) Angajatorul este obligat să repare integral prejudiciul material și cel moral cauzat salariatului în legătură cu îndeplinirea de către acesta acesta a obligațiilor de muncă, în cazul discriminării salariatului la locul de muncă sau rezultat al privării ilegale de posibilitatea de a munci, dacă prezentul cod sau alte acte normative nu prevăd altfel”.
8. Astfel, în speță *un observator independent*, în contextul dreptului salariatului de a obține repararea integrală a prejudiciului cauzat de angajator, garantat de art.329 alin. (1) Codul muncii, este pus în fața dispozitivului unei norme care contravine acestui drept, prin pisma art. 90 alin.(2) lit.a) Codul muncii, care face imposibilă repararea prejudiciului material în mod integral, așa cum rezultă din natura garanțiilor oferite salariatului de dreptul muncii (*pe de o parte* legiuitorul operează cu noțiunea de reparare „integrală” a prejudiciului cauzat, iar *pe de altă parte* art. 90 alin. (2) lit.a) Codul muncii expune o dispoziție total contrară acestei cerințe.

dos

9. Astfel, în temeiul art.54 al Legii privind actele normative nr.100 din 22.12.2017: „(1)Textul proiectului actului normativ se elaborează în limba română, cu respectarea următoarelor reguli:
- a) conținutul proiectului se expune într-un limbaj simplu, clar și concis, pentru a se exclude orice echivoc, cu respectarea strictă a regulilor gramatice de ortografie și de punctuație;
 - h) se utilizează, pe cât este posibil, noțiuni monosemantice, în conformitate cu terminologia juridică. Dacă un termen este polisemantic, **sensul în care este folosit trebuie să decurgă cu claritate din text**”.
10. La caz, norma materială conținută de art.90 alin. (2) lit. a) Codul muncii este contrară art. 54 alin.(1) lit a) al Legii nr.100 din 22.12.2017, nu este expusă într-un limbaj care ar exclude un echivoc, mai ales că dreptul intern (art. 329 alin .(1) Codul munii) garantează anume repararea **integrală** și nu parțială a prejudiciului cauzat salariatului **în cazul transferului sau al eliberării nelegitime din serviciu.**

Încălcarea art. 54 alin. (1) și (2) și art. 127 alin. (1) și (2) ale Constituției

1. În temeiul art.54 al Constituției: „(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului. (2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției. (3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24. (4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.
2. În prezenta cauză, art.90 alin.(2) lit.a) Codul muncii în partea limitării salariului mediu pentru 12 luni a mărimii despăgubirii pentru absență forțată de la locul de muncă, **limitează în mod esențial drepturile fundamentale prevăzute de Constituție și anume dreptul la repararea prejudiciului cauzat prin actele unei autorități (instituții) publice, în redacția actuală, norma materială vizată este incompatibilă cu art.54 al Constituție, pentru că instituie limitări esențiale ale dreptului la repararea prejudiciului cauzat de autoritatea publică și, respectiv, face inexigibil în totalitate unul dintre drepturile de bază, garantate de Constituție (art. 53).**
3. Având în vedere faptul că, nici una dintre excepțiile prevăzute de art.54 alin. (2) al Constituției nu sunt întrunite în ipoteza normei materiale criticate, limitările expuse în această normă exced explicațiile prevăzute de Constituție și sunt neconstituționale din această păerspectivă.

4. În temeiul art.127 alin.(1) și (2) ale Constituției: „(1) Statul ocrotește proprietatea. (2) Statul garantează realizarea dreptului de proprietate în formele solicitate de titular, dacă acestea nu vin în contradicție cu interesele societății”.
5. Conceptul „bunuri” are un sens autonom, independent de clasificarea oficială din dreptul intern și nu se limitează la proprietatea asupra bunurilor fizice: anume alte drepturi și interese care ar constitui active pot fi considerate de asemenea „drepturi de proprietate” și, prin urmare, „bunuri” în sensul acestei dispoziții.
Aspectul care trebuie examinat este dacă circumstanțele cauzei, considerate în ansamblu, au făcut ca reclamantul să fie titularul unui drept substanțial protejat de art.1 din Protocolul nr.1 (*Anheuser-Busch Inc. împotriva Portugaliei* (MC), pct.63; *Oneryldiz împotriva Turciei* (MC), pct.124; *Broniowski împotriva Poloniei* (MC), pct. 129; *Beyeler împotriva Italiei* (MC), pct.100; *Iatridis împotriva Greciei* (MC), pct.54; *Centro Europa 7 S.R.L. și di Stefano împotriva Italiei* (MC), pct. 171;; *Fabris împotriva Franței* (MC), pct.49 și 51; *Parrilo împotriva Italiei* (MC), pct.211; *Belanne Nagy împotriva Ungariei* (MC), pct.76).
Faptul că legislația internă a unui stat nu recunoaște un anumit interes ca fiind un „drept” sau chiar un „drept de proprietate” nu înmiedică în mod necesar să se considere că interesul în cauză este un „bun” în sensul art. 1 din Protocolul nr.1. (*Depalle împotriva Franței* (MC), pct. 68).

6. Aplicând practica CtEDO expusă supra, rezultă că:

- a) În esența sa, dreptul de a obține salariul pentru absența forțată de la locul de muncă pentru întreaga perioadă de absență forțată este o pretenție „serioasă” și „legitimă” pentru ca reclamantul să poată beneficia în acest sens de o „așteptare legitimă” pentru ocrotirea ecestuia, dispunând în înțelesul art.1 din Protocolul nr. 1 CEDO, de un „bun” în sensul Convenției și care se bucură de protecția Convenției (*Moskal împotriva Poloniei*, pct. 40) ;
- b) În mod cert, limitarea la perioada de doar 12 luni a dreptului de dobândi salariul pentru absența forțată de la locul de muncă este insuficientă pentru a asigura ocrotirea dreptului salariatului la repararea deplină a prejudiciului material cauzat prin eliberarea ilegală de la locul de muncă;
- c) În contextul garanțiilor acordate de CEDO, limitarea reclamantului de acest „bun” urmează a fi făcută doar în condițiile „prevăzute de lege”, avându-se în vedere cerințele privind calitatea legii (existența unui cadru legal „previzibil”, Or, art. 90 alin. (2) lit. a) Codul muncii nu corespunde acestor cerințe, mai ales că dreptul intern (art.329 alin.(1) Codul muncii garantează anume repararea integrală și nu parțială a prejudiciului cauzat salariatului pentru eliberarea ilegală de la locul de muncă.

VI. Situații juridice suplimentare ce necesită o elucidare obiectivă și multiaspectuală din partea Înaltei Curți

1. Dreptul la muncă este garantat de art.43 Constituția Republicii Moldova și de legislația internațională în vigoare și este un drept prioritar care asigură mijloacele materiale necesare vieții.

2. În perioada de activitate la Inspectoratul de Stat al Muncii în calitate de specialist principal în cadrul Serviciului juridic, eu, Axenti Valeriu, mi-am exercitat plener în criteriul de legalitate și cu un grad sporit de responsabilitate competențele consemnate în fișa postului și cele conexe legislației în vigoare.
3. În temeiul Regulamentului-cadru privind serviciul juridic al autorității administrației publice, aprobat prin HG nr.1714 din 27.12.2002 în perioada de activitate am asigurat suportul juridic necesar Inspectoratului de Stat al Muncii la realizarea competențelor în criteriul de legalitate.
4. La fel, am reprezentat entitatea publică în bază de mandat, în organele administrative de stat și de drept, inclusiv în instanțele de judecată de orice nivel, pe toate litigiile aparente și în curs de examinare, în care entitatea publică posedă calitatea procesuală de reclamant, pârât sau intervenient accesoriu.
5. În perioada de activitate nu am fost supus sancțiunilor disciplinare, administrative, fiscale, contravenționale sau de altă natură.
6. În perioada de activitate, entitatea publică/angajator nu a revendicat careva pretenții de calitate și profesionalism în privința titularului Axenti Valeriu.
7. O situație îngrijorătoare constă în faptul că, din numărul total de 28 persoane eliberate 18 s-au adresat în lunile mai – iunie 2023 în instanța de contencios administrativ în vederea restabilirii în funcțiile pe care le-au deținut, cu încasarea salariului mediu pentru perioada absenței forțate de la serviciu, poate și a prejudiciului moral și cheltuielilor de judecată.
8. Contrar prevederilor art.14 lit.f) din Legea nr.158/2008 cu privire la funcția publică, entitatea publică/angajatoare nici într-un fel nu a asigurat stabilitatea funcției publice a titularului Axenti Valeriu.
9. La fel, entitatea publică/angajatoare în perioada de realizare a procedurii de preaviz și încetare a raporturilor de serviciu, nu a avut o comunicare cu titularul funcției Axenti Valeriu în partea ce ține de respectarea dreptului constituțional la muncă și altor drepturi conexe garantate de legislația națională și internațională în vigoare
10. În speță, reclamantul scoate în evidență, că dispozițiile articolului 90 alin..(2) lit. a) din Codul muncii, în redacția Legii nr.243 din 28 iulie 2022 poartă un caracter confuz și sunt discriminatorii, legiferează și favorizează culpa angajatorului și în consecință asigură angajatorului o protecție juridică exagerată în raport cu drepturile și garanțiile salariatului .
11. În sensul art. 14 alin. (2) Cod civil RM nicio persoană nu poate obține un avantaj din comportamentul său ilicit sau de rea-credință.
12. La fel, reclamantul scoate în evidență că, în intervalul de timp: 01/03/2023 - 30/11/2023 a beneficiat în condițiile legii de plata indemnizației de șonaj în sumă de 4733,67 lei.
13. Începând cu data de 01 decembrie 2023 și până în prezent, reclamantul se află în evidență cu statut de somer fără plata indemnizației de șonaj.
14. În acest sens, și din lipsa mijloacelor financiare necesare pentru un trai decent, statul nici într-un fel pentru perioada susmenționată, nu asigură reclamantului un trai decent și în consecință nu-și execută obligația pozitivă de drept cei revine în sensul art.47 alin. (1) din Constituție.

15. Conform art.135 alin. (1) lit. a) al Constituției Republicii Moldova, Curtea Constituțională:

- ✓ Exerciță la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova

16. Excepția este ridicată la cererea unui participant la proces, în temeiul art. 12¹ și art 56 alin. (1) ale Codului de Procedură Civilă al Republicii Moldova.

17. Dreptul părții în proces de a ridica excepția de neconstituționalitate este prevăzut de art. 12¹ al Codului de Procedură Civilă, în modul următor:

„(1) Dacă în procesul judecării pricinii se constată că norma de drept ce urmează a fi aplicată sau care a fost deja aplicată este în contradicție cu prevederile **Constituției Republicii Moldova**, iar controlul constituționalității actului normativ este de competența Curții Constituționale, instanța de judecată formulează o sesizare a Curții Constituționale pe care o transmite prin intermediul Curții Supreme de Justiție.

(3) Din momentul emiterii de către instanță a încheierii cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate și până la adoptarea hotărârii de către Curtea Constituțională, procedura de examinare a pricinii poate fi suspendată”

15. La 9 februarie 2016 Curtea Constituțională a adoptat Hotărârea nr.2 privind interpretarea art. 135 alin.(1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova (excepția de neconstituționalitate). Prin hotărârea de interpretare a excepției de neconstituționalitate Curtea Constituțională a reținut următoarele:

„79. Astfel, controlul concret de constituționalitate pe cale de excepție constituie singurul instrument prin intermediul căruia cetățeanul are posibilitatea de a acționa pentru a se apăra împotriva legislatorului însuși, în cazul în care, prin lege, drepturile sale constituționale sunt încălcate.

80. Curtea menționează că dreptul de acces al cetățenilor prin intermediul excepției de neconstituționalitate la instanța constituțională reprezintă un aspect al dreptului la un proces echitabil. Această cale indirectă, care permite cetățenilor accesul la justiția constituțională, oferă de asemenea, posibilitate Curții Constituționale, în calitatea sa de garant al supremației Constituției, să-și exercite controlul asupra puterii legislative cu privire la respectarea catalogului drepturilor și libertăților fundamentale.

81. Potrivit prevederilor legale, în momentul acceptării excepției de neconstituționalitate, judecătorul dispune, prin încheiere, suspendarea procesului. Curtea reține că suspendarea procesului până la soluționarea de către Curtea Constituțională a excepției de neconstituționalitate este necesară pentru a exclude aplicarea normelor contrare Constituției la soluționarea unei cauze.

82. Curtea reține că judecătorul ordinar nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, ci se va limita exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

(1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin.1 lit. a) din Constituție;

(2) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;

(3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;

(4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate

83. Curtea reține că verificarea constituționalității normelor contestate **constituie competența exclusivă a Curții Constituționale**. Astfel, judecătorii ordinari nu sunt în drept să refuze părților sesizarea Curții Constituționale, decât doar în condițiile menționate la paragraful 82.

84. În cauza Ivanciuc v. Romania (decizia nr.18624/03), fiind invocat refuzul instanței de judecată de a sesiza Curtea Constituțională cu o excepție de neconstituționalitate, Curtea Europeană a menționat: „Este conform funcționării unui asemenea mecanism faptul că judecătorul verifică dacă poate sau trebuie să depună o cerere preliminară, asigurându-se că aceasta trebuie să fie rezolvată pentru a permite să se soluționeze litigiul pe care este chemat să-l cunoască. Acestea fiind zise, **nu este exclus ca, în unele circumstanțe, refuzul exprimat de o instanță națională, chemată să se pronunțe în ultimă instanță, ar putea aduce atingere principiului echității procedurii, așa cum este enunțat la articolul 6 § 1 al Convenției, în special atunci când un asemenea refuz este atins de arbitrar** (Coëme și alții v. Belgia, nr. 32492/96, 32547/96, 32547/96, 32548/96, 33209/96 și 33210/96, § 114, CEDO 2000- VII și Wynen v. Belgia, nr. 32576/96, § 41, CEDO 2002-VIII)”.

85. Totodată, în cauza Pronina v. Ucraina (no. 63566/00) Curtea Europeană a statut că dispozițiile Convenției Europene nu garantează dreptul de acces la o instanță cu competența de a invalida sau de a nesocoti o dispoziție legală, ori de a da o interpretare oficială acesteia. De asemenea, a reținut că prevederile art.6 din Convenție nu garantează dreptul ca o instanță națională sau internațională să fie sesizată cu o chestiune prejudiciară. În același timp, față de sistemul de drept ucrainean, **în care persoanele fizice nu pot sesiza direct instanța constituțională, ci numai prin intermediul instanțelor de fond, care au o marjă de apreciere în privința sesizării**, Curtea Europeană a statuat că instanțele au omis să analizeze cererea reclamantei din punctul de vedere al compatibilității cu dispozițiile constituționale, și prin urmare, ignorând acest aspect, deși el era specific, important și pertinent, au determinat încălcarea dispozițiilor art. 6 paragraful 1 din Convenție.

86. Curtea reține că, prin ignorarea excepției de neconstituționalitate și rezolvarea litigiului fără soluționarea prealabilă a excepției de către instanța de contencios constituțional, judecătorul ordinar ar dobândi prerogative improprii instanței judecătorești.

87. Având în vedere cele menționate, **orice instanță judiciară chemată să soluționeze un litigiu, în ipoteza unei îndoieli cu privire la constituționalitatea unei dispoziții, are atât puterea, cât și obligația să se adreseze Curții Constituționale**.

88. În același timp, Curtea observă că, potrivit prevederilor legale, încheierea prin care se refuză ridicarea excepției nu poate fi contestată separat cu recurs, ci doar odată cu fondul cauzei. În aceste condiții, deși excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată la orice etapă a procesului până la pronunțarea hotărârii și în cadrul oricărei instanțe în ordinea exercitării căilor de atac (judecătorii, Curți de Apel, Curtea Supremă de Justiție), Curtea reține că, în vederea asigurării celerității procesului, părțile trebuie să aibă posibilitatea procesuală de a contesta separat cu recurs încheierea judecătorului ordinar de respingere a

cererii de ridicare a excepției. Din aceste considerente, Curtea va emite o Adresă Parlamentului, în vederea reglementării procedurii de contestare a acestor încheieri.

107. În același timp, în temeiul art.135 alin.(1) lit. a) și lit. g) **sesizarea privind controlul constituționalității unor norme ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze se prezintă direct Curții Constituționale** de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, curților de apel și judecătoriilor, pe rolul cărora se află cauza. O astfel de interpretare asigură principiul constituțional al independenței tuturor judecătorilor în soluționarea cauzelor și supremația Constituției în procesul de apărare a drepturilor și libertăților fundamentale”.

16. Excepția este ridicată la cererea unui participant la proces, în temeiul art. 12¹ și art 56 alin. (1) ale Codului de Procedură Civilă al Republicii Moldova.

17. Având în vedere circumstanțele cauzei și normele legale aplicabile prezentului litigiu consider că sunt îndeplinite toate condițiile de ridicare a excepției de neconstituționalitate prevăzute la § 80 al Hotărârii Curții Constituționale nr. 2 din 09 februarie 2016.

Luând în considerație circumstanțele relatate mai sus și în temeiul Hotărârii Curții Constituționale nr.2 din 09 februarie 2016, art.12¹ alin.(2) lit.c) și art.56 ale Codului de Procedură Civilă prin prezenta,

SOLICIT:

1. Admiterea cererii de ridicare a excepției de neconstituționalitate.
2. Instanța de judecată să sesizeze Curtea Constituțională în modul stabilit de lege pentru exercitarea controlului de constituționalitate a prevederilor articolului 90 alin.(2) lit.a) din Codul muncii, în redacția Legii nr.243 din 28 iulie 2022, în partea în care norma de drept citată prevede limitarea cuantumului despăgubirii pentru eliberarea ilegală de la locul de muncă (absența forțată de la locul de muncă) „într-o mărime care nu va depăși 12 salarii medii ale salariatului”.
3. Curtea Constituțională să dispună în condițiile legii revizuirea din oficiu a propriei Decizii nr.151 din 7 noiembrie 2023, Dosarul nr.93g/2023, având în vedere că abordările expuse în cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate în cauza civilă a reclamantului Valeriu Axenti (dosar nr.3-3169/2023 pendintă la Judecătoria Chișinău, sediul Centru instanța de contencios administrativ, judecător Victor Sîrbu) la cererea de chemare în judecată către autoritatea publică pârâtă Inspectoratul de Stat al Muncii, în anularea în tot a actelor administrative individuale defavorabile, reintegrarea în funcție în legătură cu privarea ilegală și abuzivă de dreptul constituțional la muncă și de mijloacele materiale necesare vieții și încasarea plăților salariale în legătură cu absența forțată de la serviciu, conform art. 90 alin.(2) lit.a) Codul muncii, ridică probleme esențiale de drept cu caracter general pentru întreaga societate la consolidarea statului de drept și la protecția efectivă a drepturilor legitime și a garanțiilor cetățenilor statului, consacrate prin Constituție și de legislația națională și internațională în vigoare la care este parte Republica Moldova .

Cu respect,
Valeriu Axenti

ÎN C H E I E R E

27 iunie 2024

mun. Chișinău

Judecătoria Chișinău (sediul Centru)

în componența:

președintele ședinței, judecătorul
grefier

Victor Sîrbu
Valeria Căinăreanu

Cu participarea:

Reclamantului

Valeriu Axenti

Reprezentantul pârâtului

Olga Bersan

examinând cererea înaintată de reclamantul - Axenti Valeriu, cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate, sesizarea Curții Constituționale și verificarea constituționalității prevederilor art. 90 alin.(2) lit.a) Codul muncii, în cauza civilă în procedura contenciosului administrativ la cererea de chemare în judecată depusă de Axenti Valeriu către Inspectoratul de Stat al Muncii cu privire la anularea actului administrativ individual defavorabil și restabilirea la locul de muncă, -

c o n s t a t ă :

La data de 06 noiembrie 2023, reclamantul Axenti Valeriu a depus cerere de chemare în judecată către Inspectoratul de Stat al Muncii cu privire la anularea actului administrativ individual defavorabil și restabilirea la locul de muncă.

Solicită reclamantul Axenti Valeriu:

- a recunoaște notificarea de renunț a titularului Axenti Valeriu la funcția propusă de șef Serviciul juridic în cadrul Inspectoratului de Stat al Muncii, către Domnul Alexandru Iacub, Director Inspectoratul de Stat al Muncii, expediată la data de 08 februarie 2023 ora 09:41 din poșta electronică e-mail: ism.serviciuljuridic@im.gov.md către poșta e-mail: alexandru.iacub@social.gov.md / ca fiind viciată din cauza intimidărilor, acuzei de sabotaj a reformei instituționale, constrângere în drepturile legitime personale. amenințării cu răspunderea disciplinară în caz de nesupunere. ingerință în activitatea administrativă a Inspectoratului de Stat al Muncii din partea Ministerului Muncii și Protecției Sociale. fiind eliberată contrar voinței liber exprimată;

- anularea integrală a actului administrativ defavorabil, iar în concret:

- ordinului Inspectoratului de Stat al Muncii nr. 54-p din 20 februarie 2023 cu privire la încetarea raporturilor de serviciu ale titularului Axenti Valeriu, ca fiind vădit ilegal în fond și lovit de nulitate absolută, fiind emis de entitate publică prin abuz de drept la exercitarea competențelor caracterizat prin constrângere în drepturile legitime personale. amenințării cu răspunderea disciplinară în caz de nesupunere și ingerință în activitatea administrativă a Inspectoratului de Stat al Muncii din partea Ministerului Muncii și Protecției Sociale;

- să fie repus titularul Axetiev Valeriu în dreptul constituțional la muncă în cadrul Inspectoratului de Stat al Muncii în funcție de șef Serviciul juridic. funcție acceptată prin declarația de accept al funcției semnată la data de 17 ianuarie 2023, data inițierii procedurii

de preaviz la implementarea Hotărârii Guvernului nr. 725/2022 pentru modificarea Hotărârii Guvernului nr.788/2013 „cu privire la organizarea și funcționarea Inspectoratului de Stat al Muncii”, precum și aprobarea statului de personal;

- să fie dispusă executarea imediată a hotărârii judecătorești de reintegrare în serviciu conform art. 256 alin. (2) CPC, art. 356 Codul Muncii;

- a încasa de la Inspectoratul de Stat al Muncii în beneficiul lui Axenti Valeriu – salariul mediu pentru funcția de șef Serviciul juridic, funcție acceptată prin declarația de accept al funcției semnată la data de 17 ianuarie 2023, în legătură cu absența forțată de lucru pentru perioada 21 februarie 2023 și până la data emiterii hotărârii de judecată în cauza dată;

- a obliga Inspectoratul de Stat al Muncii să prezinte instanței de judecată dosarele administrative la examinarea cererii prelabile și la emiterea actului administrativ individual defavorabil contestat la caz, inclusiv adevărul salarială privind salariul mediu lunar pentru funcția de șef Serviciul juridic.

La 06 noiembrie 2023, prin intermediul Programului Integrat de Gestionare a Dosarelor, cererea de chemare în judecată a fost repartizată în mod aleatoriu spre examinare judecătorului Victor Sîrbu.

Se atestă că, la 13 iunie 2024, prin intermediul cancelariei Judecătorei Chișinău (sediul Centru), din partea reclamantului, Axenti Valeriu, a parvenit cererea cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale și verificarea constituționalității prevederilor art. 90 alin.(2) lit.a) Codul muncii.

În motivarea cererii, partea reclamantă a invocat că, excepția de neconstituționalitate se referă la limitarea cuantumului despăgubirii în partea încasării salariului pentru întreaga perioadă de absență forțată de la muncă la „12 salarii medii lunare ale salariatului”.

Menționează reclamantul că, o hotărâre motivată a Curții Constituționale privind constituționalitate art. 90 alin. (2) lit. a) din Codul Muncii, în redacția Legii nr. 243 din 28 iulie 2022, nu se atestă în jurisdicția înaltei Curți. În acest context potrivit pct. 1 din HCC nr. 2 din 09 februarie 2016, instanța de judecată este obligată să sesizeze Curtea Constituțională.

Reclamantul în cauza civilă nominalizată menționează că, nu este privat de dreptul său legitim pentru a utiliza instrumentele legale la revendicarea dreptului constituțional la muncă și respectiv, a cere în instanța de judecată ridicarea excepției de neconstituționalitate a normei de drept, iar Decizia Curții Constituționale nr. 151 din 07 noiembrie 2023 poate servi temei și un impediment de ordin juridic pentru neacceptarea în procedura Curții Constituționale a prezentei cereri. În situația în care, actul administrativ individual defavorabil și anume: -ordinul Inspectoratului de Stat al Muncii nr. 54-p din 20 februarie 2023, cu privire la încetarea raporturilor de serviciu public cu Axenti Valeriu, a fost emis după intrarea în vigoare a Legii nr. 243 din 28 iulie 2022.

În ședința de judecată reclamantul Axenti Valeriu, a susținut cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, sesizarea Curții Constituționale și verificarea constituționalității prevederilor art. 90 alin.(2) lit.a) din Legea nr.243 din 28 iulie 2022.

În ședința de judecată reprezentantul pârâtului Bersan Olga, a lăsat la discreția instanței soluționarea cererii.

Aprecierea instanței de judecată:

Analizând cererea formulată de reclamantul Axenti Valeriu privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, instanța de judecată consideră necesar de a o admite, din următoarele considerente.

Conform prevederilor art. 135 din Constituția Republicii Moldova, (1) Curtea Constituțională: a) exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.

Conform art. 195 Cod administrativ, procedura acțiunii în contenciosul administrativ se desfășoară conform prevederilor prezentului cod. Suplimentar se aplică corespunzător prevederile Codului de procedura civilă, cu excepția art.169-171.

Conform prevederilor art. 12¹ din Codul de procedură civilă, (1) În cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională. (2) La ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale, instanța nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții: a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție; b) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia ori este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; c) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate. (5) Instanța de judecată poate ridica excepția de neconstituționalitate doar dacă cererea de chemare în judecată sau cererea de apel a fost acceptată în modul prevăzut de lege ori dacă cererea de recurs împotriva hotărârii sau deciziei curții de apel a fost declarată admisibilă conform legii.

Prin Hotărârea Curții Constituționale nr.2 din 09.02.2016, s-a constatat că pentru interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova, excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată în fața instanței de judecată de către oricare dintre părți sau reprezentantul acesteia, precum și de către instanța de judecată din oficiu.

Înalta Curte a statuat, că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate se prezintă Curții Constituționale de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, curților de apel și judecătoriilor, pe rolul cărora se află cauza, în temeiul aplicării directe a articolului 135 alineatul (1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova.

Totodată, judecătorul nu se pronunță asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții: obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție; excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

La caz, obiectul excepției constituie prevederile art. 90 alin.(2) lit.a) Codul muncii.

Astfel, obiectul excepției se include în categoria actelor indicate la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție; excepția este ridicată de reclamant, prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea litigiului respectiv și nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

Instanța remarcă că, deși Curtea Constituțională a examinat anterior constituționalitatea prevederilor art. 90 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 243 din 28 iulie 2022, prezenta cerere de ridicare a excepției de neconstituționalitate aduce în discuție argumente noi, care nu au fost supuse analizei în decizia anterioară. În context, argumentele prezentate de reclamantul Axenti Valeriu vizează aspecte noi de drept și fapte care pot influența interpretarea și aplicarea normei contestate în contextul specific al speței de față. Având în vedere principiul accesului liber la justiție și dreptul fundamental la un proces echitabil, precum și atribuțiile exclusive ale Curții Constituționale de a exercita controlul constituționalității legilor și actelor normative, instanța consideră că este necesar ca Curtea Constituțională să fie sesizată pentru a verifica constituționalitatea prevederilor contestate în lumina noilor argumente prezentate.

Subsecvent, fiind întrunite cumulativ condițiile impuse de prevederile alin. (2) și (5) al art. 12¹ din Codul de procedură civilă, instanța urmează să admită cererea părții reclamante privind sesizarea Curții Constituționale și să prezinte Curții sesizarea privind controlul constituționalității prevederilor art. 90 alin.(2) lit.a) din Legea nr.243 din 28 iulie 2022.

Conform prevederilor art. 12¹ din Codul de procedură civilă, ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune printr-o încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă până la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate se amână pledoariile.

În conformitate cu prevederile art. 12¹ Cod de procedură civilă și art. 195. 230 Cod administrativ, instanța de judecată, -

d i s p u n e:

Se admite cererea înaintată de reclamant Axentie Valeriu cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate, sesizarea Curții Constituționale și verificarea constituționalității prevederilor art. 90 alin.(2) lit.a) Codul muncii, în redacția Legii nr. 243 din 28 iulie 2022, în cauza civilă în procedura contenciosului administrativ la cererea de chemare în judecată depusă de Axenti Valeriu către Inspectoratul de Stat al Muncii cu privire la anularea actului administrativ individual defavorabil și restabilirea la locul de muncă.

Se ridică excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 90 alin.(2) lit.a) Codul muncii, în redacția Legii nr. 243 din 28 iulie 2022, și se sesizează Curtea Constituțională.

Se prezintă Curții Constituționale prezenta încheiere cu sesizarea și dosarul nr. 3-3169/2023.

Încheierea nu se supune niciunei căi de atac.

**Președintele ședinței,
judecător**

Victor Sîrbu